

ԵՆԽԿ-Ն ՄԵՐԺԵՑ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՐՆԵՐՈՒ ԿԱՍԵՑՆԵԼՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Եւրոպայի Խորհուրդի Խորհրդարանական վեհաժողովը (ԵՆԽՎ) մերժեց Եւրախորհուրդի Նախարարներու կոմիտէն ներս Հայաստանի նախագահութիւնը կասեցնելու առաջարկը: Համապատասխան փաստաթուղթը ներկայացուած էր վեհաժողովի 31 պատուիրակներու կողմէ:

Մայիսի 16-էն սկսեալ, Նախարարներու կոմիտէն կը նախագահէ Հայաստանի վեցամսեայ ժամկէտով: Նոյնմբերին այդ լիազօրութիւնները կը փոխանցուին Աւստրիային, այնուհետեւ, յաջորդ տարուայ Մայիսին՝ Ատրպէյճանին:

ԵՆԽՎ Հայաստանեան պատուիրակութեան ղեկավար, Ազգային ժողովի պետաիրաւական հարցերու մշտական յանձնաժողովի նախագահ Դաւիթ Յարութիւնեան «Ազատութիւն» ռատիոկայանին յայտնեց, որ Հայաստանի նախագահութիւնը կասեցնելու փաստաթուղթին միացած էին ատրպէյճանամէտ պատգամաւորներ:

«Նախաձեռնել էր Մայքլ Հանքոքը՝ Միացեալ Թագաւորութեան պատուիրակը, որը յայտնի է իր ատրպէյճանամէտ հայեացքներով, եւ նրան միացել էին մի շարք այլ ատրպէյճանամէտ պատգամաւորներ: Նախագիծը ենթադրում էր, որ այն պէտք է ուղարկուի

զեկոյցի նախապատրաստման համար, եւ որպէսզի վեհաժողովին համապատասխան առաջարկութիւններ ներկայացուեն: Բիւրոն համարեց, որ նախագիծն արժանի է որեւէ հետագայ ընթացք տալուն, եւ քանի որ նախագիծը հեղինակը առարկեց վեհաժողովի նիստի ժամանակ, հարցը դրուեց քուէարկութեան՝ վեհաժողովի նիստին, եւ վեհաժողովը եւս մերժեց այդ նախագիծը, այսինքն՝ այն որեւէ հետագայ ընթացք չի ունենալու», - ըսաւ Դաւիթ Յարութիւնեան:

«Հայաստանի նախագահութիւնը նախարարներու կոմիտէին» խորագիրով նախագիծի, որուն միացած էին Սպանացի, Իտալացի, Լեհ, Պոլիկար, Ֆինլանտացի, Իրլանտացի եւ Միացեալ Թագաւորութեան երեք տասնեակ պատուիրակներ, Հայաստանը կը բնորոշէ որպէս «նախադրածակ» պետութիւններ:

Շաբ.ը էջ 5

«ԶԱՅԱՍՏԱՆ» ԶԱՍԱԶԱՅԿԱԿԱՆ ԶԻՄՆԱԴՐԱՍԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵ ԱՋԱԿՑԻԼ ՍՈՒՐԻԱԶԱՅԵՐՈՒՆ

«Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամը սուրիահայութեան աջակցութեան ծրագրի շրջագիծէն ներս կը շարունակէ աջակցել մեր հայրենակիցներուն, ինչպէս կը յայտնէ Հիմնադրամի մամուլի ծառայութիւնը:

Այս նպատակով բացուած դրամատան հաշիւին փոխանցուած գումարները ձեւաւորուած են մասնաւորապէս Հիմնադրամի Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Միացեալ Նահանգներու Արեւմտեան ափի, Արժանթինի, Պրագիլի, Լիբանանի եւ Շուէտի տեղական մարմիններու՝ Հեռուստամարթոն 2012-ի ծիրէն ներս հաւաքած գումարներէն, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ արտերկրի տարբեր իրաւաբանական եւ անհատ անձերու նուիրատուութիւններէն:

Իրականացուած են ծրագրի ներ առողջապահութեան, կրթութեան եւ ընկերային ոլորտներէն ներս:

2013-ի Յունիսի դրութեամբ 100,000 եւրօ (Ֆրանսայի տեղական մարմին), 12,000 եւրօ (Գերմանիոյ տեղական մարմին), 100,000 ԱՄՆ

տոլար (Լիբանանի տեղական մարմին) ուղղուած են Սուրիոյ մէջ բնակող մեր հայրենակիցներու տարբեր կարիքներուն: Գումարի զգալի մասը յատկացուած է Հայկական հայկական վարժարաններու ուսուցիչներուն՝ որպէս աշխատավարձ: Հիմնադրամի Պրագիլի, Արժանթինի եւ Շուէտի տեղական մարմիններու հանգանակած գումարներով Հիմնադրամը փոխհատուցած է 110 սուրիահայ ուսանողի ուսման վարձը, ինչպէս նաեւ վեց սուրիահայերու սրտի վիրահատութեան եւ երեքի յուղարկաւորութեան ծախսերը:

Հիմնադրամի Ամերիկայի Արեւմտեան ափի տեղական մարմինի հաւաքած 10,000 տոլարով նիւթական օժանդակութիւն ցուցաբերուած է Երեւանի Կիլիկեան դպրոցին, ուր կ'ուսանին Հայաստանի տեղափոխուած սուրիահայ երեխաներ:

Գործարարներ Հրայր Յովնանեանի եւ Արա Աբրահամեանի նուիրաբերած միջոցներով, Հիմնադրամը ֆինանսաւորած է Հայկա-Երեւան-Հայկա շուկայները:

ԶԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՐՈՊԱՅԵՆ ՅՍՏԱԿ ԳՆԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՍԿՆԿԱԼԷ ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻ ԵՒ ԹՈՒՐԷՐՈՅ ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒՆ ԿԱՊԱՅՈՒԹԵԱՍԲ

«Եւրոպան, ցաւօք, ոմանց համար դեռեւս միայն շուկայ է եւ ոչ թէ արժէհամակարգ», յայտարարեց Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան, Լեհաստանի նախագահ Պրոնիսլաւ Բոնդրովսկի հետ համատեղ ասուլիսի ընթացքին:

Սարգսեան ըսաւ որ, տարածաշրջանէն ներս տակաւին առկայ են խնդիրներ, հանգամանքներ, որոնք կը խոչընդոտէ Արեւելեան գործընկերութեամբ ընձեռուած նարաւորութիւններու լիարժէք իրականացման:

«Եւրոպան, ցաւօք, ոմանց համար դեռեւս միայն շուկայ է եւ ոչ թէ արժէհամակարգ: Յիրաւի, զաւեշտական է, երբ մեր մի հարեւանը, որը յայտարարում է եւրոպական ուղին որդեգրելու մասին, զուգահեռաբար հերոսացնում է էթնիկ հողի վրայ ստոր մարդասպանութիւն գործած սրիկային, սպառնում է հարուածել քաղաքացիական օդանաւերին, պատերազմով զրկել

հազարամեակներով իր հողի վրայ ապրող ժողովրդին այդ իրաւունքից», - ըսաւ Սարգսեան:

«Մեր միւս հարեւանը՝ Թուրքիան, որ դարձեալ ձգտում է դէպի Եւրոպա եւ հանդիսանում է Եւրոպայի Միութեան մաքսային միութեան անդամ, մեր անկախութեան առաջին իսկ օրերից փակել է մեր սահմանը եւ հրաժարուած է 21-րդ դարում հարեւանների միջեւ այդքան աւօրեական համարուող յարաբերութիւններից: Եւրոպայի հետ մեր վարած բանակցութիւնների առանցքն է շուկաների փոխադարձ հասանելիութիւնը, մարդկանց տեղաշարժի ազատութիւնը, բայց միեւնոյն ժամանակ Հայաստանի սահմանը ԵՄ մաքսային միութեան հետ մնում է փակի տակ: Մենք ակնկալում ենք դրա անընդունելիութեան լիարժէք եւ յստակ դնահատական», - յայտարարեց Հայաստանի նախագահը Լեհաստան կատարած իր պաշտօնական այցի ընթացքին:

ՈՂՋՈՅՆ ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՇԱԿ ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻՆ

ՏՕԳԹ. Ա. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Կիրակի, Յունիս 16, 2013, Պրագիլ: Համարեա՛, տօնական օրերու միջնորդ կը տիրէր Առաջնորդանիստ Սրբ. Ղեկնող Եկեղեցիէն ներս եւ յաւարտ Սրբ. Պատարագի՝ Առաջնորդարանի Զօրայեան Թանգարանի հանդիսարանը, ուր պիտի նշուէր Երուանդ Պապայեանի ծննդեան տարեդարձին նուիրուած հանդիսութիւնը:

Եկեղեցական հոգեպարար արարողութեան ընթացքին, հանդիսաւորապէս կարդացուեցաւ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի Օրհնութեան Գիրը՝ բազմավաստակ կրթական մշակ, հասարակական բեղուն գործիչ՝ Երուանդ Պապայեանի ծննդեան երախտաշատ հարիւրամեակի կապակցութեամբ: Օրհնութեան Գիրին մէջ,

վեհափառ հայրապետը կը շնորհէր. «Ձեր երկարամեայ վաստակը արժանիօրէն բարի համբաւ ու ճանաչում բերեց Ձեզ՝ բարի օրինակ լինելով երիտասարդ հայրօրաց համար»: Վեհափառ հայրապետն իր խօսքը պիտի ամփոփէր հետեւեալ մաղթանքով. «Ի խորոց սրտի աղօթքով Բարձրեալն Աստուծոյ օրհնութիւնն ու օգնականութիւնն ենք հայցում Ձեզ եւ մաղթում, որ Ամենախնամ Տէրը պարգեւի Ձեզ եւ Ձեր ընտանեաց անդամներին քաջառողջութիւն եւ ամենայն բարիք»:

Այնուհետեւ, յետ միջօրէի ժամը 1:00ին, Գերշն. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի հովանաւորութեան ներքոյ, Հայց. Առաքելական Եկեղեցոյ Արեւմտեան Թեմի կազմա-

Շաբ.ը էջ 18

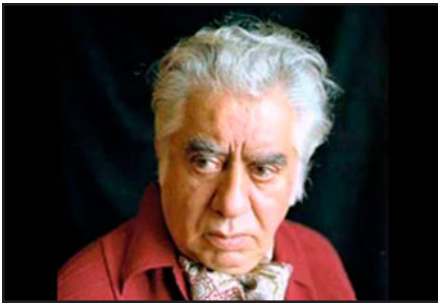

ԱՆԴՕ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՅ

Չորեքշաբթի, Յունիս 19ին, 2013, Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի ԱՄՆ-ի Արեւմտեան շրջանի հոգաբարձուներու խորհուրդը միաձայնութեամբ նախագահ ընտրեց Անդօ (Անդրանիկ) Պաղտասարեանը: Ան՝ ծանօթ ազգային բարերար մըն է, նաեւ սեփականատէրը՝ «Գարուն» կաթնամթերքի գործարանին: Այս առթիւ Հոգաբարձուներու Խորհուրդը իր շնորհակալութիւնները յայտնեց նախկին նախագահ՝ Իրաւաբան Արա Ակիշեանին, Հիմնադրամէն ներս իր տարած անձնուէր եւ արդիւնաշատ աշխատանքին համար:

ԱՐԱՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵՑԱՆ ԵՈՒՆԵՍԲՕ-Ի «ԱՇԽԱՐՀԻ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ» ՑԱՆԿԻՆ ՄԷՋ

18 Յունիսին Քորիայի Հանրապետութեան մէջ կայացած ԵՈՒՆԵՍԲՕ-ի «Աշխարհի Յիշողութիւն» ծրագրի կոմիտէի նիստին, ԵՈՒՆԵՍԲՕ-ի Գլխաւոր տնօրէնին որոշումով եւ Միջազգային խորհրդատուական կոմիտէի եզրակացութեան հիման վրայ, ծրագրի Միջազգային ցուցակին մէջ (Memory of the World International Register) արձանագրուած է «Արամ Խաչատրեանի Ձեռագիր Նօթաները եւ Ֆիլմ-երաժշտութիւնը»:

մէջ գոյութիւն ունեցող արխիւներու եւ գրադարաններու արժէքաւոր հաւաքածոներու անհետ կորուստը կանխելու նպատակով: Այս ծրագրի ծիրէն ներս գոյութիւն ունի «Աշխարհի Յիշողութեան» ԵՈՒՆԵՍԲՕ-ի միջազգային ցուցակ, որ կը ներկայացնէ փաստագրական ժառանգութեան ցանկ, ուր ընդգրկուած են այն փաստաթուղթերը, ձեռագիրները, տեսահանրահանրանիւթերն ու գրադարանային հաւաքածոները եւ արխիւները, որոնք ճանչցուած են իբրեւ բացառիկ նշանակութիւն ունեցող արժէքներու մարմնաւորում եւ պէտք է վկայագրուին եւ պահպանուին ամբողջ աշխարհի մարդկութեան համար:

Հայկական յայտը համալրեց աշխարհի բոլոր ցամաքամասերէն ներկայացուած քարէն մինչեւ ձայնային կրիչներու վրայ պահպանուող 299 փաստաթուղթեր պարունակող ցանկը: Այսուհետեւ, Արամ Խաչատրեանի անունը կը դասուի այս ցանկին մէջ արդէն իրենց տեղը գտած աշխարհահռչակ այնպիսի երգահաններու հետ, ինչպիսիք են՝ Պեթհովըն, Փրամս եւ Շոփեն:

«Արամ Խաչատրեանի Ձեռագիր Նօթաները եւ Ֆիլմ-երաժշտութիւնը» յայտը ԵՈՒՆԵՍԲՕ-ի կեդրոնական ներկայացուած էր 2010 թուականին եւ մինչեւ 2012 թուականը համալրուած էր յաւելեալ նոթաներու ձեռագիրներով:

Այսպիսով, «Աշխարհի Յիշողութիւն» ծրագրին մէջ իր տեղը գտաւ հայկական երրորդ փաստագրական ժառանգութիւնը. 1997 թուականէն Հայաստանը ներկայացուած էր Մեսրոպ Մաշտոցի անունան Մատենադարանով, իսկ 2011-ին՝ «Բենիամին Մարգարեանի Կայակաթիքներու Մասին Ուսումնասիրութեամբ»:

ԵՈՒՆԵՍԲՕ-ի «Աշխարհի Յիշողութիւն» ծրագիրը մեկնարկած է 1992 թուականին՝ աշխարհի

Այլ գետնի վրայ, Արամ Խաչատրեանի յոբելէնական տարուայ ծիրէն ներս Լոռիի մարզային գրադարանին մէջ կազմակերպուած է «Արեւային Մեղեդիներու Հանձարը» խորագիրով միջոցառում, որուն ներկայ «Տեղեկատուական Արհեստագիտութիւններ եւ Կրթութիւն» ընկերութեան նախագահ Գարեգին Չուքասեան հանդէս եկած է գեկոյցով՝ ներկայացնելով իր հեղինակած «Արամ Խաչատրեան-110»՝ անունի երաժշտահանի կենսաբան ու գործունէութեան նուիրուած մալթիմետա հանրագիտարանը՝ մէկ սկաւառակի մէջ ամփոփուած:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ 38 ՇՐՋԱՆԱԲԱՐՏՆԵՐԸ ՈՒՍՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ԱԿԱԳ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Սիրիահայ երեխաների համար կազմաւորուած Կիլիկեան վարժարանում, ինչպէս Երեւանի քաղաքապետարանի ենթակալութեան բոլոր հիմնական դպրոցներում, 2012-13 ուսումնական տարուայ աւարտական քննութիւնները, սահմանուած կարգով, անցկացուել են Յունիսի 5-ից 22-ը:

Երեւանի քաղաքապետարանի, ՀՀ Կրթութեան եւ Գիտութեան նախարարութեան, ՀՀ Սփիւռքի նախարարութեան ջլակցութեամբ, ինչպէս նաեւ Կիլիկեան բարեսիրական միութեան հովանաւորութեամբ Երեւանի քաղաքապետարանի ենթակալութեան N14 դպրոցում գործող, սիրիական ծրագրով առաջնորդուող Կիլիկեան վարժարանի առաջին շրջանաւարտները 38-ն են:

Քննաշրջանի ընթացքում ուսման որակի ու առաջադիմութեան դեռեւս ամենաբարձր ցուցանիշն արձանագրուել է միայն անգլերէնից՝ 100 տոկոս, քիչ զիջում են Հայոց լեզուի քննական արդիւնք-

ները՝ ուսման առաջադիմութիւնը 100 տոկոս է, ուսման որակը՝ 93 տոկոս, արաբերէնի ուսման որակը զգալիօրէն զիջում է՝ 70 տոկոս: Բնագիտական ու ճշգրիտ գիտութիւնների աւարականից սիրիահայ երեխաները ցուցաբերել են միջինից բարձր առաջադիմութիւն:

Երեւանի քաղաքապետարանի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերի վարչութիւնից, ամփոփելով աւարտական դասարանի ուսումնական տարին՝ վարժարանի տնօրէն՝ Նորա Փիլիպոսեանը նշել է, որ ուսման առաջադիմութիւնը 100 տոկոս է, ուսման որակը՝ դեռեւս 86,2 տոկոս: Քրիստոնէական կրօնի պատմութիւն եւ ֆրանսերէն աւարկաների քննութիւններն անցկացուել են քննաշրջանի վերջին օրերին: Տնօրէնը նաեւ ընդգծել է, որ բոլոր շրջանաւարտները պատրաստուած են ուսումը շարունակել Երեւանի աւագ դպրոցներում կամ գոլէճներում:

ԵՆԻՎ-Ն ՄԵՐԺԵՑ

Շարունակուած էջ 1-էն
Թիւն, ինչ որ կը հակասէ Խորհրդարանական վեհաժողովի հիմնարար սկզբունքներուն:

Հայաստանի պատուիրակութեան անդամ, Ազգային ժողովի «Բարգաւաճ Հայաստան» խմբակցութեան քարտուղար Նաիրա Զոհրաբեան վեհաժողովի լիազուծար նիստին, Յունիս 26-ին իր ելոյթի ընթացքին յայտարարեց, որ Ատրպէյճան Եւրոպայի խորհուրդէն ներս ստեղծած է «փաստաբաններու» իր

խումբը, որոնք կը չէզոքացնեն ատրպէյճանական իշխանութեան շահերուն չհամապատասխանող ամէն ինչ:

«Այսօր մենք տեսնում ենք, թէ ինչպէս է քաղաքական կողուպցիան քայքայում ժողովրդավարական արժէքները, տեսնում ենք, թէ ինչպէս են հենց մեր վեհաժողովում շատ յարգարժան պատգամաւորներ դառնում այս կամ այն երկրի վճարովի լոբբիստը», - յայտարարեց պատգամաւորը:

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

<p>6300 Wilshire Blvd. Suite 1900 Los Angeles, CA 90048</p> <ul style="list-style-type: none"> • Life Insurance • Health Insurance • Group & Individual • Long Term Care • Disability 	<p>805 East Broadway Glendale, CA 91205</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estate Planning • Will & Living Trust • Full Annual Review • Mortgage Protection • College Planning 	<p>300 N. Lake Ave. Suite 500 Pasadena, CA 91101</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workman's Compensation • Employee Benefits • Annuity • IRA • 401K & 403B
--	---	---

A.B.A. INSURANCE SERVICES

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրաժողտ է

Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ «ԱՐԵԱՆ ԾՈՎ»ԷՆ ԱՆԴԻՆ

ՍԱԳՕ ԱՐԵԱՆ

Անկասկած որ 31 Մայիսին ի վեր յատկապես Պոլսոյ եւ առհասարակ Թուրքիոյ մէջ տեղի ունեցած դէպքերը նոր էջ պիտի բանան Թուրքիոյ ձեւական անդորրը ապրող քաղաքական կեանքին մէջ: Տասնըմէկ տարուան հանգրուան որ յատկանշուեցաւ Ռէժիմի Թալէպի էրտողանի «Բարգաւաճում եւ արդարութիւն» կուսակցութեան իշխանութեամբ: Այս առումով կարեւոր է հաշուի առնել Թուրք սիւնակազմի Մուրատ Յոթքինի ուշագրաւ մէկ յօդուածը, որ լոյս տեսած է «Հիւրիւիյէթ» թերթին մէջ:

Ենթին որ հպանցիկ ակնարկ մը նետելով ներկայացուցած է վերջին դէպքերուն ընթացքը հանգած է նախնական եզրակացութեան ըսելով, որ այսօրուան դէպքերը նոր հանգրուանի մը սկիզբն են Թուրքիոյ համար: Լրագրողը Թուրքիոյ դէպքերը չի դնէր «Արաբական գարուն» հասկացողութեան ընդհանուր տեսարանին մէջ: Ենթին նաեւ մատնացոյց կ'ընէ վարչապետ էրտողանի վարկին անկումը, որ արձանագրուեցաւ յատկապէս Մուրիոյ դէպքերէն ետք Արաբական կարգ մը (կարգ մը կ'ըսեմ որովհետեւ Արաբներն իրենք եւս տարբեր կեցուածքներ ունին Մուրիոյ տազնապին վերաբերեալ) երկիրներու եւ արաբ հանրային կարծիքին մօտ:

Հիմա էրտողան յայտնուած է բուն քննադատութեան բեմահարթակին: Ոչ միայն անոր համար, որ վճռած է մինչեւ վերջ երթալ եւ իրականացնել «Կէզի» պարտէզներու ոչնչացումը (որուն տեղ Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը որոշած է տնտեսական մեծ համալիր մը կառուցել) այլ անոր համար, որ էրտողանի տուած որոշումէն ետեւ դարձը կրնայ մեծ հարուած տալ իր հեղինակութեանը: Ու ճիշդ անոր համար է, որ ուրբաթ օր սկսած բողոքի հաւաքները կը նկատուին կարեւոր ու աննախադէպ:

Ուրեմն եղածը պատահական դէպք մը կարելի չէ համարել: Եղած դէպքերը բնապահպանութեան դրօշին տակ քալող աքթիվիստներու եւ «Չղայնացած» քաղաքացիներու բողոքի «ակցիա» մը չէ միայն: Չմոռնանք նաեւ որ անցնող Մայիս Մէկին եւս բողոքի մեծ հաւաքներ տեղի ունեցած էին Թուրքիոյ մէջ, որոնց աւարտին էրտողանի կառավարութիւնը արգիլած էր նմանօրինակ հաւաքներուն կայացումը:

Հայկական ճակատին վրայ Պոլսասահայ քթիվիստներու «Նոր Զարթօնք» ընկերակցութեան անդամ Սայաթ Թէքիրի հետ իմ ունեցած կարճ զրոյցին ընթացքին ան հաւաստիացուց որ դէպքերը կրնան երկար շարունակուիլ: Թէքիր նաեւ պատմեց որ Հայեր եւս կը մասնակցին բողոքի հաւաքներուն եւ նկարագրեց, թէ ինչպէս «Քուրթլուլուլ» մեծաւ մասամբ հայաբնակ փողոցէն բազմահարիւր հայեր մասնակցած են ուրբաթ երեկոյեան տեղի ունեցած հաւաքի երթերուն: Թէքիր ըսաւ «Շատերը իրենց տուներէն թիթեղեայ կաթսաներ իրարու գարնելով աղմուկի ձայներ կը հանէին, ուրիշներ պնակներ իրար գարնելով կը մասնակցէին բազմահարիւր մարդոց երթին, որ կը հատէր «Քուրթլուլուլ» թողամասը հասնելու համար «Թաքսիմ»-ի հրապարակ:

«Թէքիրի խօսքերուն տակ պէտք է նկատել նաեւ, որ հայկական ճակատին վրայ թերեւս առաջին անգամն է, որ Պոլսասահայերը սկսած են դուրս գալ իրենց պատեանէն: Անոնք երկար տարիներ խիտունջի իրենց պատեանէն դուրս գալով, ու իրենց ոտքերը գետին դնելով տարիներու ընթացքին իրենց ժառանգ մնացած վախէն, ահէն, սարսափէն ձերբազատուելով սկսած են բողոքի երթերուն մասնակցիլ որպէս լիարժէք քաղաքացիներ: Անկարելի է չարձանագրել այս փաստը: Ու կարեւոր է նաեւ նկատել, որ այս տղաքը առանց որեւէ արտաքին մղումի մտքով Սփիւռքի (իմա արեւմտահայութեան) խաչը շալկած կը քալեն:

Եթէ մեր յիշողութիւնը չզաւաճանէ պէտք է արձանագրենք նաեւ, թէ ինչպէս նոյն տղաքն ու աղջիկները Սամաթիոյ տիւրը դէպքերուն հետ կապուած իշան փողոց ու բողոքի հաւաք կազմակերպեցին, խօսեցան Թուրքին, Քիւրտին Ու Ալէքիին հետ: Հաց կիսեցին անոնց հետ: Այս դէպքերը ի հարկէ Հրանդ Տինքի մեծ դպրոցէն սնունդ առնող տղոց ու աղջիկներու առաջին քայլերն են, որոնց հանդէպ Սփիւռքն ու Հայաստանը լուրջ պարտաւորութիւններ ունին:

Վերագառնալով Պոլսոյ դէպքերուն նկատելի է նաեւ Արաբական կարգ մը արբանեակային կայաններուն դէպքերուն ընթացքին աւելի տարողունակ տեղ տալու երեւոյթը: Հոս եւս քաղաքական մեծ աքցանի մը ճշմարտութիւնը կայ: Շատ մը լրագրողներ էրտողանը որպէս բռնակալ կը ներկայացնեն ու պարզ է նաեւ, որ անոնք Մուրիական տազնապի պատուհանէն նայելով դէպքերու ընթացքին գոհունակութիւն մը կ'ապրին արեւմուտքին բացատրելով որ եթէ Պաշար Ասատը ձեր կարծիքով բռնակալ մըն է, ահա էրտողանը որ պակաս բռնակալ մը չէ ու տեսէ՛ք, թէ ան ինչպէս կը ճնշէ բազմութիւնները, տեսէ՛ք թէ ինչպէս Պոլսոյ ոստիկանները արցունքաբեր

քերուն նկատելի է նաեւ Արաբական կարգ մը արբանեակային կայաններուն դէպքերուն ընթացքին աւելի տարողունակ տեղ տալու երեւոյթը: Հոս եւս քաղաքական մեծ աքցանի մը ճշմարտութիւնը կայ: Շատ մը լրագրողներ էրտողանը որպէս բռնակալ կը ներկայացնեն ու պարզ է նաեւ, որ անոնք Մուրիական տազնապի պատուհանէն նայելով դէպքերու ընթացքին գոհունակութիւն մը կ'ապրին արեւմուտքին բացատրելով որ եթէ Պաշար Ասատը ձեր կարծիքով բռնակալ մըն է, ահա էրտողանը որ պակաս բռնակալ մը չէ ու տեսէ՛ք, թէ ան ինչպէս կը ճնշէ բազմութիւնները, տեսէ՛ք թէ ինչպէս Պոլսոյ ոստիկանները արցունքաբեր

կազեր կը թափեն անգէն ու «քաղաքակիրթ» ցուցարարներուն վրայ:

Բացի անկէ այս ամբողջ ընթացքին Արաբ որոշ Իրանամէտ Մէտիայի եւ ԶԼՄ-ներու ներկայացուցիչներ որոնք Մուրիական արեւնայեղութեան եւ վայրագութիւններուն ամբողջ արեան մեղքը կը փաթթեն նոյն էրտողանի վիզին առիթ չեն փախցնէր էրտողանը որպէս բռնակալ ներկայացնելու:

Տեսակէտ է: Այսօր կուրը բաց է բոլոր ճակատներուն վրայ ու Իրանեան մօտեցումէն կամ Ռուսիոյ շահերէն առաջ Արաբ լրագրողները այս ֆոնին վրայ չեն մոռնար

Մարք էջ 17

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Կազմակերպութեամբ՝
Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի

ՍՈՒՐԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Աշխարհաքաղաքական և յարանուանական գործօնները
Շրջանի Հայութեան Հեռանկարը

Բանախօս՝
ՏՕՔԹ. ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՅՈՒԼԻՍ, 2013
Երեկոյան Ժամը 8:00-ին

ԿԼԵՆՏԷՅԼԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
222 E. Harvard St. Glendale, CA 91205

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

ԸՆԿ. ՄԱՆՈՒԷԼ ԱԴԱՍԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՅՈՒՆԻՍԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՍԵԱՅ ՎԱՍՏԱԿԻՆ ՆՈՒՐՈՒԱԾ ԶԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Նոր Սերունդ Մշակութային Միության նախաձեռնությամբ, Յունիսի 8-ին, Լոնտոնի Սուրբ Եղիշ Եկեղեցու սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ հանդիսութիւն նուիրուած՝ գրող, հասարակական գործիչ, մանկավարժ եւ խմբագիր ընկ. Մանուէլ Աղամեանի գրական-հասարակական գործունէութեան յիսնամեայ վաստակին: Հանդիսութիւնը հովանաւորեց Մեծն Բրիտանիոյ եւ Իրլանտայի Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերաշնորհ Վահան Եպիսկոպոս Յովհաննէսեանը: Ներկայ էր նաեւ Մեծն Բրիտանիոյ մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան հաւատարմատար՝ Պարոն Արա Մարգարեանը: Վերոյիշեալ օրը, Սուրբ Եղիշ Եկեղեցիի սրահը լեցուն էր մտաւորականներով, տարբեր կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներով եւ յրեշտարը յարգող ու գնահատող մեծաթիւ բրիտանահայերով:

Էլլա Բաբայեանն ու Լէոն Ասլանովը: Իսկ Թէքէեան Մշակութային Միության Մեծն Բրիտանիոյ շրջանի ատենապետ Պր. Վարդան Ուզունեանը ջերմօրէն ողջունեց ընկ. Մ. Աղամեանը: Գեղարուեստական բաժնին մաս կազմող բոլոր արուեստագէտները՝ երգով, նուագով,

յոբելեարի բանաստեղծութիւններէն կատարուած ասմունքով, եւ «Հաւատքի Որդին» թատերախաղի (հեղինակ՝ Մանուէլ Աղամեան, բեմադրիչ՝ Ռուբէն Քոչար) վերջին արարէն հատուածի մը բեմադրութեամբ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին սրահէն ներս, խլելով բոլորն ծափահարութիւններ: Ելոյթ ունեցող գրականագէտներ Լեւոն Անանեանն ու Սուրէն Դանիէլեանը խօսեցան ընկ. Մ. Աղամեանի գրական վաստակի՝ բանաստեղծի, թատերագրի արժանիքներու, ինչպէս նաեւ հասարակական բեղուն գործիչի, մանկավարժի ու խմբագրի արժանիքներու մասին:

Ձեռնարկին մասնակցութիւն ունենալու համար Երեւանէն Լոնտոն ժամանեց գրականագէտներէ եւ արուեստագէտներէ բաղկացած բազմանդամ պատուիրակութիւն մը: Պատուիրակութեան մաս կը կազմէին՝ Հայաստանի Գրողներու Միության նախագահ Լեւոն Անանեանը, Հայաստանի Հանրապետութեան Սփիւռքի նախարարութեան մշակոյթի բաժնի վարիչ Տիկին Լաուրա Աւետիսեանը, Երեւանի Մանկավարժական համալսարանի նոր եւ նորագոյն գրականութեան ամպլիոնի վարիչ դոկտոր-փրոֆէսոր Սուրէն Դանիէլեանը, ֆիլմերու եւ թատրոնի բեմադրիչ Ռուբէն Քոչարը, դերասանուհի Նարինէ Լալայեան-Քոչարը, դերասան, վաստակաւոր արուեստագէտ Յարութիւն Մովսիսեանը, Երեւանի Ազգային Օպերայի մենեջլերսի, սոփրանօ, կոնսերվատորիայի փրոֆէսոր Գայեանէ Գրիգորեանը: Լոնտոնէն դաշնամուրային նուագով հանդիսութեան զեղարուեստական բաժնին մասնակից եղան՝

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ 98ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻ ԶԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Շաբաթ, Յունիսի 15ին Ուրուկուայի ՄԴՀԿ-ի վարիչ Մարմնի նախաձեռնութեամբ Հնչակեան ակումբէն ներս տեղի ունեցաւ հանդիսութիւն, նուիրուած քսան կախաղաններու 98րդ տարելիցին առթիւ:

նր, նա ըսաւ՝ հանդիսութեան մէջ համայնքի տարբեր հոսանքներու ներկայացուցիչներու ներկայութիւնը կը փաստէ, որ քսանները իսկական ազգի հերոսներ են եւ Հայաստանի իշխանութիւնները պետք է նկատի ունենան այդ հանգամանքը:

Ուրուկուայի եւ Հայաստանի քայլերգներու երգեցողութենէ ետք, բացման խօսքով հանդէս եկաւ Ռատիօ Արաքսի Տնօրէն Ընկ. Տիէկօ Գարամանուկեանը, որ նաեւ տեղեկութիւններ փոխանցեց ներկաներուն իսթամպուլի մէջ տեղի ունեցած կարեւոր միջոցառումներու կապակցութեամբ:

Անդրադառնալով Հայաստանի իրավիճակին Ընկ. Քեռուշքերեանը ըսաւ՝ ցեղասպանութեան 100 ամեակէն առաջ կողուպցիան

Ապա իր օրհնութեան խօսքը տուաւ Հայ Եկեղեցու Առաջնորդ Գեր. Տէր Յակոբ Արք. Գեղլենտեանը բարձ գնահատելով քսաններու հեռատեսութիւնը:

Եւ արտագաղթը ամենամտահոգիչ խնդիրներ են:

Հանդիսութեան գլխաւոր բանախօս մանկավարժ Անդրանիկ Խուլեանը իր ելոյթի ժամանակ նշեց, որ քսաններու մեծութիւնը այն է, որ անոնք պայքարեցան հասարակական արդարութեան բոլոր ազգերուն համար:

ՄԴՀԿ-ի քայլերգով հանդիսութիւնը հասաւ իր աւարտին:

Ապա ցուցադրուեցաւ փաստավաւերագրական ֆիլմ մը նուիրուած ՄԴՀԿ-ի հիմնադրութեան եւ քսաններու նահատակութեան:

ՄԴՀԿ-ի անունով ելոյթ ունեցաւ վարիչ Մարմնի ատենապետ Ընկ. Տոքթ. Մարսէլ Քեռուշքերեան:

Հանդիսութեան ընթացքին, համապատասխան գնահատական ելոյթներէն յետոյ յոբելեարին՝ Գրողներու Միության նախագահ Լեւոն Անանեանը, ընկերակցութեամբ Սփիւռքի նախարարութեան մշակոյթի բաժնի վարիչ Տիկին Լաուրա Աւետիսեանի յանձնեցին Սփիւռքի նախարարութեան կողմէ շնորհուած ՄԱՅՐԵՆԻԻ ԴԵՍՊԱՆ շքանշանը: Ապա՝ Մ.Դ.Հ.Կ.-ի Մեծն Բրիտանիոյ շրջանի վարիչ Մարմնի անունով ընկ. Եղիա Եղիազարեան, իր ելոյթի աւարտին ընկ. Աղամեանին յանձնեց վարիչ Մարմնի ՈՍԿԻ ՇՔԱՆՇԱՆ-ը, որմէ յետոյ ընկ. Դոկ. Վազգէն Գասէմճեան Ս.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական վարչութեան անունով յանձնեց Կեդրոնական

վարչութեան Պատուոյ Գիրք: Հուսկ, Գերշ. Վահան Եպիսկ. Յովհաննէսեան հանդէս եկաւ եւ բարձր գնահատական տալէ յետոյ յիսնամեայ վաստակով բեռնաւորուած յոբելեարին յայտարարեց, թէ Ամենայն Հայոց Հայրապետ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոս Սբ. ՍԱՀԱԿ - Սբ. ՄԵՍՐՈՊ շքանշանով կը պատուէ վաստակաշատ գրողը, մանկավարժը, խմբագիրն ու հասարակական գործիչը: Հայրապետական կոնդակը կարգաց Արժանապատիւ Տ. Շնորհք Քահանայ Բաղդասարեանը:

Յոբելեար ընկ. Մանուէլ Աղամեանի ելոյթէն ու շնորհակալական խօսքերէն յետոյ, յոբելիական հանդիսութիւնը հասաւ իր աւարտին:

833 W. Glenoaks Blvd. Glendale, CA 91202 (818) 240-0065

Dr. Missak Ekmekdjian
Chiropractor

Dr. Anahid Ekmekdjian
Chiropractor

Մեծահասակներու և մանուկներու Բայրոփաքթիք բուժում:
Գլխացաւ, վզի, մէջքի, յօդային և մկանային ցուրտ:
Ինքնաշարժի վթարի հետեանքով պատահած վնասուածքներու բուժում:

Ձեր առողջութիւնը մեր ստահողութիւնն է

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՇ
ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ԵՈՒԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԹՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ԸՆՈՒԱԶՆԵԼ (626) 797-7680

Massis Weekly

Volume 33, No. 24

Saturday, June 29, 2013

Russia and Armenia Sign New Defense Accord

YEREVAN -- Russia and Armenia gave a further boost to their defense cooperation on Tuesday with a new agreement that appears to facilitate continued Russian arms supplies to the Armenian army.

The agreement on “developing military-technical cooperation” between the two countries was signed in Yerevan by Defense Minister Seyran Ohanian and Aleksandr Fomin, head of a Russian government agency overseeing arms deals with foreign states. Fomin was part of a visiting Russian delegation headed by Nikolay Patrushev, the secretary of President Vladimir Putin’s Security Council.

The new documents include a treaty on the development of collaboration in the defense technology sector between the Armenian Defense Ministry and Russia’s Federal Service for Military-Technical Cooperation, as well as an agreement on collaboration and exchange of information for border protection.

The new Russian-Armenia deal came just one week after Russian media reported that Moscow has begun delivering \$1 billion worth of military hardware, including about 100 tanks, to Azerbaijan in accordance with defense contracts signed two years ago.

Patrushev, who is a close associate of Putin, on Tuesday again sought to allay concerns about these arms supplies voiced in Yerevan. He said they pose no security threat to Armenia not least because of the Russian military presence in the country.

Nikolay Patrushev

“We have strategic relations with Armenia,” Patrushev said. “During this trip we visited the [Russian] military base No. 102 and could see that our army and border guards and others will reliably ensure Armenia’s security. In this regard, you should not have any worries.”

“There are sufficient means and forces here for ensuring security. We checked that together,” added the Russian security chief. He did not say whether that means Moscow would openly side with Armenia in case of another war in Nagorno-Karabakh regularly threatened by Azerbaijan.

Patrushev also spoke of a further “modernization” of the Russian base in Armenia planned by Moscow.

The base has already been beefed up with new weapons in recent years. They reportedly include advanced ballistic missile capable of hitting targets up to 400 kilometers (250 miles) away.

New Iranian President Vows Closer Ties With Armenia

TEHRAN -- Iran’s President-elect Hassan Rohani has reportedly pledged to expand his country’s relations with Armenia in a written reply to a congratulatory letter from President Serzh Sarkisian.

“We hope that efforts made by Iran and Armenia will stimulate the development of bilateral relations in all directions,” Iranian news agencies quoted Rohani as saying. “We are going to expand our cooperation with Armenia through mutual understanding, trust and respect.”

Sarkisian likewise expressed hope for closer ties between the two neighboring nations last week when he congratulated Rohani on winning Iran’s presidential election. “I believe that with joint efforts we will elevate Armenian-Iranian inter-state relations to a qualitatively new level,” he wrote.

Sarkisian and Rohani have met on at least two occasions in the past. Rohani visited Yerevan in 2001 and held talks with Sarkisian, Armenia’s defense minister at the time, in his

Iran’s President-elect Hassan Rohani

capacity as head of Iran’s Supreme National Security Council. The two men also met in Tehran in 2005.

Armenian-Iranian relations and economic cooperation in particular deepened during the eight-year presidency of Rohani’s controversial predecessor, Mahmoud Ahmadinejad. The two governments completed in 2007 a pipeline supplying Iranian natural gas to Armenia. They also started building last year a big hydroelectric plant on the Armenian-Iranian border.

Two Armenian Soldiers and One Civilian Arrested for Spying for Azerbaijan

YEREVAN -- Two Armenian soldiers and one civilian have been arrested on charges of spying for Azerbaijan through online social networks, the National Security Service (NSS) reported on Tuesday.

One of the suspects was identified as Mane Movsisian, a 31-year-old woman serving at an Armenian army unit stationed near the southeastern town of Kapan. She was taken into custody on Saturday, according to the NSS.

In a written statement, the security agency said it has “irrefutable facts” proving that Movsisian communicated through Facebook and other networks with an unnamed Azerbaijani intelligence officer based in Turkey using “S. Dr”, “Seryan Dervisyan” and “Tigran Dervisyan” accounts in the Odnoklassniki, mail.ru agent and Facebook online social networking sites. It claimed that she passed on to him classified “information of military nature about Armenia.” No further details were reported.

The NSS also said that its sister

agency in Nagorno-Karabakh has arrested two local residents, one of them a soldier, “for committing a similar crime.” It said they both are currently standing trial in a Karabakh court.

According to the NSS statement, the unidentified Karabakh Armenians were “recruited” by the same Azerbaijani agent who had false Armenian user names.

The statement did not specify whether the arrested suspects pleaded guilty to the accusations.

President Sarkisian Slams Azerbaijan and Turkey on Visit to Poland

Sarkisian and Komorowski during joint press conference

WARSAW -- Armenian President Serzh Sarkisian spoke of ‘problems and circumstances’ standing in the way of a full use of opportunities held out by the EU Eastern Partnership program as he met with Polish President Bronislaw Komorowski in Warsaw on Tuesday.

At a joint press conference with his Polish counterpart Sarkisian also slammed neighboring Azerbaijan and Turkey.

“Unfortunately, for some people, Europe is still only a market and not a system of values,” said the Armenian leader in remarks reported by his press office.

“While declaring about its European way, one of our neighbors simultaneously glorifies the villain who committed an ethnic murder, threatens to

shoot down civilian planes and deprive the people living in their land for millennia of that right,” said Sarkisian referring to Azerbaijan and its infamous stance on axe-murder Ramil Safarov and threats against Karabakh.

“Our other neighbor, Turkey, which again strives towards Europe and is a member of the EU Customs Union, closed the border [with Armenia] from the very first days of our independence and rejects good-neighborly relations that are so vital in the 21st century. The pivot of our negotiations with Europe is mutual accessibility of markets and free movement of citizens, but Armenia’s border with the EU Customs Union remains closed. We anticipate a full and clear assess-

Continued on page 4

FM Nalbandian Highlights Armenia's Priorities of its Chairmanship in PACE

STRASBOURG -- Armenian Foreign Minister Edward Nalbandian, who currently chairs the Council of Europe Committee of Ministers, met with senior CE officials in Strasbourg on Monday.

Speaking at the plenary session of the Council of Europe Parliamentary Assembly the same day, the top Armenian diplomat presented the priorities of Armenia's chairmanship and steps being taken towards realizing these goals.

According to the press office of the Ministry of Foreign Affairs, Minister Nalbandian, in particular, stressed

that Armenia will continue the efforts of previous chairmanships on establishing democracy, protection of human rights and rule of law.

"The Armenian chairmanship will be committed to fighting against racism and xenophobia in Europe, promoting European values through intercultural dialogue, strengthening the European standards of human rights and rule of law, as well as promoting democratic societies and strengthening the role of the Council of Europe in European architecture," Nalbandian said in his speech.

Armenian Government Allocates \$720,000 to Restore Sanahin Monastery

YEREVAN -- Together with Haghpat Monastery, Sanahin Monastic Complex is included in the UNESCO World Heritage Site list, and the Government of Armenia allocated 300 million drams (approx. \$719,937) for its restoration.

Mkrtich Minasyan, Head of the Union of Architects of Armenia, noted the abovementioned during a press conference on Saturday.

"A daily attention should be paid so we may prolong the life of the monuments. But all monuments need daily attention, especially when the state does not have so much money," Minasyan added. In his words, the proprietors need to take good care of the monuments.

Yet the preservation of the integrity of Sanahin Complex is questionable, historian Gevorg Melkonyan stated during a press conference on Saturday.

"The monastery is in a very weak

condition, and a complete restoration issue may come up in several years. In 2016, we will mark the 1050th anniversary of the church and the university of Sanahin," the historian noted.

He added that Sanahin was also an important learning center.

"It is unique not only for its architecture, but by the fact that a scribe school, a library, a master's college, [and] the shrines of [several of] our princes were there. The area is also rich with chapels.

"The initiative group decided to create a fund to assist the restoration of Sanahin. There also will be cultural events, [and] a book about the Church of Sanahin.

"This is a task for us all. The Church of Sanahin is the property of the Armenian Church; and if the reconstruction had been undertaken earlier, less means would have been needed," Gevorg Melkonyan concluded.

Unknown Heroines of Mush

Homilies of Mush – on display at the Matenadaran

By Joseph Dagdigian

In Venice, in 1512, manuscript lover Hagop Meghpart printed the first Armenian book, the Urbatagir prayer book, giving birth to the art of Armenian printing. Prior to this Armenian manuscripts were laboriously hand written, copied, and illustrated by scribes. Last year, 2012, Armenians celebrated the 500th anniversary of Armenian printing with a number of events. One of these events was the establishment of a monument commemorating the heroic rescue of the

Msho Jarntir, Homilies of Mush, manuscript in Armenia's capital of Yerevan.

During the 1915 Genocide of the Armenians, Turkey not only was intent on destroying the Armenian population in Western Armenia, it also attempted to erase from the Turkish occupied Armenian homeland any remnants of Armenian civilization - including cultural monuments, libraries, monasteries, and manuscripts. Two women, both from Mush, whose names as far as I know are unknown, determined that a priceless Armenian manuscript which they found in the ruins of

Armenia Plans to Launch Commercial Satellite

YEREVAN — Armenia is pressing ahead with plans to launch its first commercial satellite and hopes to attract private investment in the project worth an estimated \$250 million, a senior government official said on Friday.

Gagik Grigorian, the chief of staff at the Ministry of Transport and Communications, said the Armenian government has already set up a company for that purpose. The company called Armcosmos is now in the process of registering its rights to a space orbit reserved for Armenia, he said.

"We now need to inform the International Telecommunication Union that we are going to produce our own satellite and broadcast to that area, namely the Republic of Armenia, and at the same time coordinate with existing satellites to avoid any interference," Grigorian told RFE/RL's Armenian service (Azatutyun.am).

The official estimated the total cost of the satellite project at around \$250 million, a very large sum by Armenian standards. He said the Armenian government hopes to attract much of the funding from private investors.

The government first announced plans to launch an Armenian satellite when senior officials from Russia's

Federal Space Agency, also known as Roscosmos, visited Yerevan and met with Prime Minister Tigran Sarkisian in April 2012. A government statement said that the two sides expressed readiness "to take necessary measures to put that project into practice."

"As a first step to be taken in that direction, they noted the need to start the process of registration with the International Telecommunication Union," added the statement.

It is not clear if Yerevan's plans are somehow connected with a similar space program already implemented by Armenia's arch-foe Azerbaijan. The latter launched its first communications satellite in February. The Azerspace/Africasat-1a satellite designed and built by a U.S. company was carried into orbit by an Arianespace spacecraft from French Guiana.

Mush's Surb Arakelots Monastery must be rescued. The manuscript was huge, 22 inches wide and 27 inches long, weighing 61 pounds. The women divided the manuscript into two parts, each endeavoring to transport their half to the relative safety of Eastern (Caucasian) Armenia. Probably not knowing if they, their families, Mush, or even Armenia would survive the horrors of the Genocide, they determined that this religious, cultural, and literary treasure must live to see another day. It is not even known if these women were literate. This book was and is a part of Armenia's cultural heritage. One woman succeeded in delivering her half of the book to Holy Echmiadzin. The other woman did not survive her journey. Reaching Erzurum, she buried her half of the manuscript in a monastery there, and subsequently died. Later a Russian soldier found this half of the book and ultimately both halves of the book were reunited in Armenia's manuscript repository, the Matenadaran, in Yerevan.

In the Matenadaran's display room the Msho Jarntir - Homilies of Mush, the largest manuscript in the Matenadaran's collection, is on display next to the smallest manuscript in the Matenadaran's collection. These and numerous other ancient manuscripts may be viewed by visitors, and photographed (without flash) for a small fee.

The monument commemorating the rescue of the Homilies of Mush may be seen on the greenway near the intersection of Teryan and Moskovyan

Statue honoring heroines who rescued the Homilies of Mush

streets in Yerevan. The monument depicts the Msho Jarntir and two women rescuers.

A homily is a story or sermon intended to set a moral example without delving into detailed religious or theological issues. The Homilies of Mush was written in the Avag Monastery in Yezinga, Western Armenia, around 1200-1202. It was commissioned by a man named Astavatsadur, perhaps a wealthy merchant, who was killed during the Mongol - Tatar invasion of Armenia. Through a series of events the manuscript ended up in Mush. It miraculously survived the Genocide, and was rescued by two women - cultural heroes of Armenia.

Did the Supreme Court Really Reject the "Armenian Thesis" ?

By Edvin Minassian
(translated from the original article in Turkish Published by Agos Weekly Newspaper on June 14, 2013)

Pursuant to a decision published this week, the Supreme Court of the United States rejected the appeal filed by Armenian plaintiffs of the ruling by a lower court in favor of the German Insurance Company Munich Re (Munchener Ruchvershieferungs-Gesellschaft Aktiengesellschaft).

Newspaper headlines (in Turkey) reported this as "The United States Supreme Court rejects the Armenian Thesis". This is not an accurate representation of the ruling. The question before the High Court was not the accuracy of the Armenian Thesis (or the Cause/Position); it was not whether the Genocide did or did not happen. The real question before the Court centered around whether or not a conflict existed between the State of California and the federal government of the United States of America that involved an alleged infringement by California on foreign policy powers of the federal government. Depending on the existence of such conflict of authority, the follow up question the Court had to address was whether or not a California Statute should be stricken down. That was the dispute before the Supreme Court.

History of the Legal Case:

To be able to understand this complex matter better one needs to review the history of the legal proceedings. Approximately ten years ago the Legislature of the State of California passed a law extending the statute of limitations for filings against certain life insurance carriers. Generally, and based upon legal tradition, laws that involve regulations and obligations pertaining to insurance companies have been the domain of individual and sovereign states. In other words, insurance laws differ from each other in New York, Florida and California. The legislation in question was passed based upon the understanding of the legal and constitutional traditional powers possessed by the State of California; and provided a ten year extension of the statute of limitations for filing law suits against life insurance companies, by the heirs of those individual citizens of the Ottoman Empire, who owned life insurance policies, and lost their lives, were exiled or escaped to save their lives, between 1915 and 1923.

The key area of contention of the statutory language is its reference to the time period of 1915 through 1923, as the era commonly known to be the "Armenian Genocide". Nevertheless, despite the misrepresentations in the Media, the deceased policy holder is not mandated to be a victim of the Armenian Genocide or exclusively of Armenian ancestry. In other words, the deceased person could have passed away in his house in Kayseri or Sivas due to natural causes and this insured (Ottoman) citizen could have been a Greek, or a Turk or an Albanian. Due to the prevailing chaotic circumstances of the time period, the present day heirs would have not been able to have

access to the insurance policies, and this law would enable them to pursue their just claims for compensation against the German insurance company. The statutory reference in essence is descriptive of the time period as it is known to the California Legislature. The right to compensation, however, does not rest on proof that the description of the Era is accurate. Consequently, however, the descriptive terminology rests at the core of the legal dispute.

Hence a legitimate private lawsuit against a private German Insurance company, all of a sudden gets turned into an international dispute due to the terminology used in its enabling legislation. The fact that the parties to both sides of the dispute are either private individuals or private companies gets totally ignored. Moreover, the blaring injustice of the windfall obtained by German insurers who sold thousands of policies, collected premiums and never had to pay up when the time came; got cast aside. One of the most disturbing aspects of these cases is the evidence that was discovered in the course that the French, British and German life insurance companies had a policy to target Armenians in general as part of their sales efforts in the Ottoman Empire. The marketing and sales training manuals taught salespersons that compared to other ethnic and religious groups the Armenians were more sensitive to providing for their families should they pass away; while the others had shied away for such close contemplations of their own mortality; and thus were less attractive as potential customers of life insurance policies. These observations do not necessarily establish the accuracy of such stereotyping, but do explain the fact that Armenians disproportionately held more policies than other groups.

The U.S. Supreme Court decision did uphold the decision by the 9th Circuit of the U.S. Court of Appeals, reached after a long period contemplation, various reversals and historic oral arguments, determining that the California law interfered with the foreign policy powers and authority of the federal government. Prior to the ruling upholding the 9th Circuit decision, the Supreme Court asked the Obama Administration their views as to the legal dispute. The Solicitor General who represents the Executive Branch before the Supreme Court, presented an extraordinarily long position statement which was factually and legally questionable. The Solicitor General, also supported by the State Department indicated that they were concerned and apprehensive about the implications of this law on foreign policy; expressing support for the decision of the Court of Appeals. One of their most controversial contentions in that brief was that the issue of compensation for Armenian Victims had been resolved via the Lausanne II Treaty between the U.S. and the Republic of Turkey; despite the fact that is an invalid treaty not even remembered by most observers. Specifically, that was a Treaty that was never approved by the Senate and therefore had no legal effect as an international treaty. Even

if it were a valid treaty, it had no impact on legal disputes for compensation between private individuals and business entities.

Another irony is the fact that this California Statute was found to be unconstitutional since the terminology offended Turkey as alleged by the defendants and the Obama Administration; while over 40 State Legislatures and Governors officially have and continue to recognize the Armenian Genocide; and President Obama in his April 24 statements, while avoiding the usage of the word Genocide to the dismay of Armenians, utilizes words and phrases which should have the same end result of the perceived offensiveness.

In similar lawsuits that involved other life insurance companies, New York Life and French carrier AXA had chosen to reach settlements with the heirs. The German insurer Munich Re rejected that path and by litigating this all the way up to the U.S. Supreme Court was able to prevail due to a favorable interpretation of the Constitution of the United States on an issue involving federalism, which gives primacy to the federal executive on matters that are deemed to involve foreign affairs. However, the real question one must ask and answer is whether or not justice was rendered. When considered in the historical perspective isn't the responsibility of Germany even greater? More importantly, considering what took place in Anatolia in 1915, why should the Republic of

Turkey not pass a law similar to the one passed in California?

The insurance companies conducted business within the borders of Turkey, they sold insurance policies and the purchasers are certainly not alive today. Naturally, the documentation that would have entitled their beneficiaries to the proceeds disappeared in the chaotic atmosphere, and only surfaced through valiant efforts of attorneys who pursued these companies and compelled the release of the names of policyholders. Whomever has a grandfather or grandmother who had purchased life insurance policies from these companies within the borders of the Ottoman Empire (the legal predecessor of the Republic); and had been victimized during World War I, irrespective of their cause of death, should as their legal heirs be entitled to their contractual rights. Isn't unjust enrichment a reprehensible form of injustice that offends our collective notion of justice?

Ukrainian Scholar: Genocide Recognition the Duty of Mankind to its Past

Famous Ukrainian scientist, Director of the G.S. Skovoroda Philosophy Institute, academician of the Ukrainian Academy of Sciences Miroslav Popovich has expressed his support for the recognition of the Armenian Genocide by the Supreme Rada of Ukraine.

"I had long been waiting for a step on the part of Ukrainian political forces, which would express our clear stance on the Armenian Issue," Popovich said in comments to Analitika.at.ua.

"Recognition of the Armenian Genocide is not only an attempt to restore justice and express sympathy to the nation that suffered from mass repressions. It's also the duty of mankind to its past," the scholar said.

The bill on the Armenian Genocide of 1915-1922 perpetrated at the hands of the Ottoman Empire was

Miroslav Popovich

introduced in the Ukrainian Supreme Rada. The document has been authored by member of the Batkivshchyna Party Arsen Avakov, members of the Party of Regions Vilen Shatvoryan and Never Mkhitarian.

SEROP'S CAFE
GREEK & LEBANESE FOOD
SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

www.massispost.com
daily news updates

An Open Letter Honoring Yervant Babayan

On the occasion of Yervant Babayan's Centennial Birthday and Jubilee Celebration, which took place on June 16, 2013 in Burbank, California, his grandchildren, Yervant and Taleen Babayan, share an open letter honoring their grandfather and their memories.

Yervant Babayan, Yervant Babayan, Taleen Babayan

To everyone else, he was Dnoren Baron Yervant Babayan. To us, he was simply Dedig.

As children, a significant portion of our leisure time was spent in Los Angeles with our grandparents, which left an indelible mark on our youth. From the moment we knocked on their door, fresh off of a flight from New York, we would be greeted with strong hugs and endless servings of yahnov kufte prepared by our grandmother in honor of our arrival. After waiting in suspense to see who won the "paght" of a grape hidden inside the kufte, we would retreat to the living room where Dedig would settle himself in his armchair. He would patiently listen to our answers as he inquired about school, our activities, and most importantly, what we were learning in "shapadoria." Sometimes we would pause for a moment as we searched for an Armenian word. Without missing a beat, Dedig would insert the appropriate word into our conversation. In fact, it was during these impromptu language lessons that we learned more "makoor hayren." Before we went to bed, he would test us on our newly acquired vocabulary - zovaspuyr (air conditioner) zovatzootzeech (cold drink) and our favorite - gentanapanagan bardez (zoo).

Spending a day with Dedig was similar to taking a journey back in time to a more distinguished and civilized era. After gliding into his suit jacket and giving his silk red tie a final tug, he would take our hands and lead us down the palm tree-lined Everett Street in Glendale. Our first stop would be Alpha Beta - where he would buy us whatever American-themed snacks and cereals our elementary hearts desired (Dedig wanted us to be disciplined, but he was also realistic of our juvenile cravings). Our day would continue onto Abril bookstore where he would engage in conversation with the late learned owner, Harout Yeretian, while we would browse the extensive collection of Armenian books ranging from authors of our historical past to more contemporary writers. The illustrated Armenian children's books would catch our eye and we would look forward to Dedig reading them to us later that night. Our last stop of the day would be at Dedig's "kraseniag"

on Allen Avenue in nearby Altadena. Sitting behind his large oak desk, flanked by bookcases on both sides, Dedig would read through his mail and welcome visitors. Former students, neighbors and relatives would arrive as conversation naturally sparked in relation to local happenings, politics and the growing pains of the then newly independent homeland.

Our evenings would culminate - after more yahnov kufte - in a friendly game of tavloo, or as Dedig also called it, "nardi." As we contemplated a move, Dedig would lift his pointer finger up and urge us to think again. After we moved our pieces across the white shell mosaic patterns of the board, Dedig would suggest a different - and more favorable - move for us the following turn. Often we would win, though looking back we're not sure if we truly were the "winners," or if Dedig wanted his grandchildren to feel a moment of pride. But when we became too excited in victory, or too upset in defeat, Dedig would always remind us: "Haghdutian mech hamesd, bardutian mech vehantsen" (In victory be humble, in defeat be gracious). The teacher in him was never muted, neither in actions nor in lessons, no matter the situation.

One lesson that remains with us to this day is Dedig's love of his culture and of his people, which is evident in a lifetime of dedicated service, passed down from his own father, Rev. Fr. Nersess Babayan. After studying in Paris to advance his teaching credentials, he had the option of returning to Aleppo to assume a position at the Giligian School or staying in Paris for another teaching opportunity. He chose his people - and that is the same choice he has made throughout his life.

When the Vahan Tekeyan School, an educational institution we had heard so much about in our youth, was in need of leadership during a tumultuous time in its history, Dedig quietly and diligently assumed the positions of teacher and principal. A visit to the school in Beirut, Lebanon a few years ago brought to life the stories Dedig's students and Dedig himself told us from his forty year tenure. Although the building was a little more worn and the hallways a little emptier, Dedig's spirit was still alive.

Chris Bohjalian Author of "The Sandcastle Girls" Brings Book Tour to California

SAN DIEGO, CA -- The New York Times bestselling author, Chris Bohjalian, will be bringing his "Rock-and-Roll Book Tour" to three cities in California in the month of July. Bohjalian is debuting his latest novel, *The Light in the Ruins*. His tour stops will include Pen on Fire Writers Salon at The Scape Gallery, 2859 E. Coast Hwy in Corona del Mar on Thursday, July 18th from 12 noon-2:00 pm; Warwick's Books, 7812 Girard Avenue in La Jolla on Thursday, July 18th at 7:30 pm; and Books, Inc. in the Town & Country Village, 855 El Camino Real #74 in Palo Alto on Friday, July 19th at 7:00 pm.

Bohjalian is the critically acclaimed author of 16 books, including eight New York Times bestsellers. His work has been translated into over 25 languages, and three books have become movies. His epic novel of the Armenian Genocide, *The Sandcastle Girls*, was published in paperback this month. This July his new novel, a reimagining of Romeo and Juliet set in Tuscany at the end of the Second World War, *The Light in the Ruins*, arrives.

His books have been chosen as Best Books of the Year by the Washington Post, the St. Louis Post-Dispatch, the Hartford Courant, Publishers Weekly, Library Journal, Kirkus Reviews, Bookpage, and Salon. His awards include the ANCA Arts and Letters Award for *The Sandcastle Girls*, as well as the Saint Mesrob Mashdots Medal; the New England Society Book Award for *The Night Strangers*; the New England Book Award; a Boston Public Library Literary Light; a finalist for the Lambda Literary Award; and the Anahid Literary Award. His novel, *Midwives*, was a number one New York Times

The lessons he had taught to us, his grandchildren, and thousands of other Armenian youth, transcended space and time and were silent ones we learned by watching Dedig's actions. While we had only caught the tail end of it, we could sense, from a young age that our Dedig had influenced so many people's lives, shaped them and in a sense, fathered them, at a critical point in our history. The perilous descendants of the genocide were the

Chris Bohjalian Author of "The Sandcastle Girls"

bestseller, a selection of Oprah's Book Club, and a New England Booksellers Association Discovery pick.

He has written for a wide variety of magazines, including *Cosmopolitan*, *Reader's Digest*, and the *Boston Globe Sunday Magazine*. He has been a weekly columnist right here in Vermont for the *Burlington Free Press* since February 1992.

Bohjalian graduated Phi Beta Kappa and Summa Cum Laude from Amherst College, and lives in Vermont with his wife, the photographer Victoria Blewer, and their daughter Grace Experience. They are passionate supporters of Homeward Bound (the Addison County Humane Society), Burlington's Committee on Temporary Shelter, Concord Academy, the United Church of Lincoln, and a small elementary school in rural Armenia, where this year they are funding a new fresh water and plumbing system.

Reservations for the La Jolla event can be made by calling Warwick's at (858) 454-0347. For more information, visit Bohjalian's website at www.chrisbohjalian.com.

inaugural students of the Vahan Tekeyan School and through Dedig's tireless efforts, he molded them and strengthened them to create a stronger Diaspora and in essence, a stronger homeland.

Perhaps that is why, to this day, people still bow their heads just a bit for their former "dnoren."

Yervant & Taleen Babayan
Saddle River, NJ

President Sarkisian Slams Azerbaijan and Turkey

Continued from page 1

ment of this fact as unacceptable," the Armenian leader underscored.

"We are also a nation carrying European values and our aim is to develop our society along the lines of those values," he continued. "Armenia is one of the countries that have made greatest progress in the EU's Eastern Partnership program. We build our policy not on the principle of 'either-or' but on that of 'and-and.' I see no contradiction here."

Speaking about Armenia's membership of the Russian-led Collective Security Treaty Organization and the existence of a sizable Armenian community in Russia. "We have never

taken a step directed against Russia, and we suffer from no complexes that could drive us into such steps," he told reporters.

The association accord is the key element of the Eastern Partnership, which offers Armenia and five other ex-Soviet republics the prospect of much closer partnership with the EU in return for political and economic reforms.

Sarkisian said that the success of those reforms in Armenia requires greater economic assistance from the West. "Yes, we anticipate assistance and are not ashamed of that," he said. "We mean both technical and material assistance, exchange of experience and the like."

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «ՀԱՅ ԿԻՆ» ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ 20-ԱՄԵԱԿԸ

Յունիսի 20ին, 2013, Հ.Բ.Ը.Մ.-ի «Հայ Կին» շարժումը նշեց իր հիմնադրութեան 20-ամեակը, որ տեղի ունեցաւ երեկոցեան ժամը 7:30ին Պըրպէնքի Ս. Ղեւոնդ Մայր Տաճարին մէջ, հովանաւորութեամբ Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեանի:

Իր ելոյթին մէջ ատենապետ Տիկ. Սոնա Եագուպեան, հպանցիկ ակնարկով մը թուեց Հ.Բ.Ը.Մ.-ի հովանիին տակ գործող «Հայ Կին» կազմակերպութեան ազգագուտ նախաձեռնութիւններն ու ներդրումները Մայր Հայրենիքի մէջ, ուր հիմնած է հետազոտութիւններու կեդրոն մը, ինչպէս նաեւ յղի կանանց հինգ կեդրոններ Գիւմրիի, Վանաձորի, Թալինի, Եղուարդի եւ Երեւանի մէջ: Արդարեւ, վերոյիշեալ վայրերուն մէջ կը արուին նախաձեռնողեան խնամքներ, բժշկական քննութիւններ, անդաւազու ճաշեր եւ այլ ծառայութիւններ:

Սոյն միջոցառումին Երիտասարդութեան խօսքն ուղղեց էլիւզապետ Գապայեան:

Քսանամեակի զեղարուեստական յայտագրին մէջ առանձին տեղ տրուած էր անմահ բանաստեղծ՝ Պարոյր Սեւակի «Անլուելի գանգակատուն» պոէմին: Մեծ եղբունի հարիւրամեակին առթիւ սոյն պոէմէն հատուածներ կարդացին Մարի Սեւան Մուրատեանն ու Գէորդ Եղիազարեանը, իսկ Երիտասարդ Կոմիտասի դերով՝ Վահէ Եագուպեան: Այս երկարապատում ասմունքին իր մասնակցութիւնը բերեց HI-AM քառեակը, նուագակցութեամբ Արմէն Մանկասարեանի (առաջին ջութակ), Տիգրան Էրկանեանի (երկրորդ ջութակ), Սահակ Կարապետեանի (վիոլա) եւ Յովիկ Յովհաննիսեանի (չելլօ):

Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանակային Յանձնաժողովի ատենապետ՝ Տիար Գրիգոր Գարակէօզեան ելոյթ ունենալով դրուատեց «Հայ Կին» 20-ամեայ բեղմնաւոր գործունէութիւնը տարբեր բնագաւառներու մէջ, մաղթելով նորանոր նուաճումներ մեր հասարակական կեանքէն ներս:

Գնահատանքի Չերմ խօսքերով ելոյթ ունեցաւ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան: Ան մեծապէս գնահատելի գտաւ «Հայ Կին» կազմակերպութեան գործունէութիւնը եւ անոր հրատարակած «Կանայք Հայոց» պարբերաթերթը, այժմ փոխարինուած Հ.Բ.Ը.Մ «Հայ Կին» անունով, որ գլխաւորութեամբ տիկին Սոնա Եագուպեանի ճոխ բովանդակութեամբ կը հրատարակուի Լոս Անձեյոսի մէջ: Յովնան Սրբազան այնուհետեւ յայտնեց թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. ընդառաջելով իր խնդրանքին՝ յատուկ գնահատանքին կ'արժանացնէ կազմակերպութեան հիմնադիր Տիկ. Սոնա Եագուպեանը:

Ներկաները յոտնկայս ունկնդրեցին Հայրապետական Կոնդակը, որով առ ի գնահատութիւն Տիկ. Սոնա Եագուպեանի քսան տարիներու ազգանուէր ծառայութիւններուն, զինք կը պարգեւատրէր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածանի Ս. Ներսէս Շնորհալի շքանշանով, մաղթելով մշտանորոգ յաջողութիւններ եւ երկնատուր ամենայն բարիք, նոր ոգեւորութեամբ եւ խանդավառութեամբ ծառայելու մեր ժողովուրդին եւ եկեղեցիին:

Երեկոյի վերջաւորութեան Տիկ. Սոնա Եագուպեան ընդունեց ներկաներու Չերմ շնորհաւորութիւններն ու բարեմաղթութիւնները:

ԱԿԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ ՄԱՇՏՈՑ ԳՈՒԷԹԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆՆԵՐՈՒՆ

ԱՆԻՄԱՐՍԷԼԵԱՆ

Մաշտոց Գոլէճի աւարտական 21րդ հանդէսը տեղի ունեցաւ Կիրակի 16 Յունիս, 2013ի առաւօտեան ժամը 11ին հաստատութեան հանդիսասրահէն ներս: Հայագիտականի եւ Մանկավարժականի գոյգ բաժիններու շրջանաւարտուհիները դուրս. Կարպիս Տէր Եղիայեանի առաջնորդութեամբ պաշտօնական մուտք կատարեցին սրահէն ներս: Ապա, դուրս. Տէր Եղիայեան ողջունելով ներկաներն ու շրջանաւարտները հանդիսութիւնը բացուած յայտարարեց բարի գալուստ մաղթելով բոլորին: Հայաստանի եւ Միացեալ Նահանգներու քայլերգներու կատարողութենէ հետք, զեղարուեստական յայտագիր սկիզբ առաւ արտասանութեամբ եւ հայրերու սօնին նուիրուած մենբերով մը, փոքրիկներ Անտրէ եւ Վերա Կարապետեաններու կատարողութեամբ եւ դաշնակահար տիկ. Գայեանէ Կարապետեանի ընկերակցութեամբ:

Շրջանաւարտուհի Թեհմինա Անտոնեան իր աղօթքով ողորեց ներկաներուն սրտերը: Գեղարուեստական բաժինը հարստացնող փոքրիկներ՝ Անդրէ Կարապետեան իր քաղցրահնչիւն ձայնով դիւթեց ներկաները, ապա «Հայրիկ» երգով հանդէս եկաւ Պրն. Լեւոն Պապիկեան շնորհաւորելով բոլոր հայրերը, որոնց սօնը կը գուզադիպէր այս յիշատակելի օրուան: Մանկավարժական բաժնի տաղանդաւոր շրջանաւարտուհիներէն Անի Պաղտասարեան եւ Կարինէ Դաւիթեան

իրենց մասնակցութիւնը բերին դաշնամուրի վրայ նուագելով ու երգելով հայկական եւ եւրոպական մեղեդիներ:

Մանկավարժական բաժնի շրջանաւարտուհիներու անունով իր սրտի խօսքը ներկայացուց Հայլէպի Կիլիկեան Վարժարանի վաստակաւոր կրթական մշակ՝ օր. Անի Մարսէլեան. ան պատմական մը կատարեց Մաշտոց Գոլէճի բազմաբնոյթ գործունէութեան ու բարձրորակ ուսման մակարդակին, որ կը մրցի ամերիկեան նշանաւոր համալսարաններու հետ ապահովելով վերապատրաստում ու արդի ուսուցման համապատասխան կրթական ծրագիրներ: Օր. Անի անդրադարձաւ Մաշտոց Գոլէճի տնօրէն դուրս. Կարպիս Տէր Եղիայեանի ծաւալած սրբազան առաքելութեան ու անձնուէր նուիրումին, ապա հրաւիրեց Ալին Լաթերովեանը, որ պէտքի յանձնէ յուշանուէր մը մանկավարժական բաժնի շրջանաւարտուհիներու կողմէ նուիրուած՝ մեծարգոյ գիտնական, հասարակական գործիչ եւ մանկավարժ դուրս. Կարպիս Տէր Եղիայեանի, որպէս գնահատանքի ու երախտագիտութեան զգացում:

Ներկաներու Չերմ ծափահարութիւններու տարափին տակ տեղի ունեցաւ վկայականներու բաշխման արարողութիւնը 62 շրջանաւարտներու ձեռամբ դուրս. Տէր Եղիայեանի, եւ օժանդակութեամբ հայագիտական բաժանմունք:

Մար.ը էջ 18

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՒ ՅԱԶՈՂ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ «ՉԱՐԼԻՆ ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ»

ԹԱՏՐՈՆ

«ԱՂՄԿԱԼԻՑ ԱՌԵՒՏՈՒՐ»

Կիրակի Մայիս 19ին եւ 26ին երեկոցեան ժամը 7:30ին ARTN-SHANT սրահում բեմադրուեց «Աղմկալից Առեւտուր» կոմեդիան, երկու արարով: Բեմադրիչն էր վաստակաւոր ռեժիսոր եւ դերասան՝ Արշաւիր Ղարիբեանը, որն ոչ մի ջանք չէր խնայել ներկայացումը յաջողութեամբ եւ բարձր մակարդակով բեմ հանելու: Վարպետ խաղարկութեամբ եւ յաջող առողանութեամբ բեմ ելան՝ Իւէթ Նաշրին, Ռիմա Յովսէփեանը, Ռուբինա Միրզախանեանը, Վահէ Ասլանեանը, ինչպէս նաեւ բեմադրիչ Արշաւիր Ղարիբեանը, որոնց իւրաքանչիւրի խաղարկութիւնը արժանացաւ ներկաների բուռն ծափերին եւ գնահատանքին: Նշելի է

որ դերասան Արշաւիր Ղարիբեանը (Ծնուած Իրան Ջուղա) երիտասարդ տարիքից նուիրուել է հայ բեմին: Չորս տարի լինելով Հայաստանում, առիթ է ունեցել սովորելու թատերական ուսումնարանում, եւ բեմադրութիւններ է ունեցել Երեւանում, Նոր Ջուղայում, Թեհրանում եւ վերջին տարիներին Լոս Անձեյոսում: Արշաւիր Ղարիբեանը տարիներից ի վեր գործակցել է տեղի հայ եւ պարսիկ հեռուստաձրագրերին: Պատրաստել է մի քանի կինօ-ժապաւէններ եւ տանանակից աւելի ներկայացումներ: Նորանոր յաջողութիւններ վաստակաւոր բեմադրիչ դերասանին, եւ բոլոր դերակատարներին: Ն. Տէրեան

Գեղարուեստական յագեցում մը ունեցան բոլոր անոնք, որոնք անցնող շաբաթավերջին (Յունիս 22,23, 2013) ներկայ եղան Հ.Բ.Ը.Մ. «Գրիգոր Սաթմեան» թատերախումբի «Չարլիին մօրաքոյրը» կատակերգութեան, որ տեղի ունեցաւ Փասատինայի Հ.Բ.Ը.Մ. Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան կեդրոնի հանդիսասրահէն:

Արդարեւ, առաջին անգամ ըլլալով նախկին «Արտաւազ» թատերախումբը հանրութեան կը ներկայանար նոր անունով մը՝ կրելով իր վաստակաշատ բեմադրիչին անունը՝ վերանունակութեամբ «Գրիգոր Սաթմեան թատերախումբ»:

Գալով «Չարլիին մօրաքոյրը» կատակերգութեան մեր հասարակութեան համար կատարեալ նորութիւն մըն էր: Պրէնտըն Թոմըսի

վերոյիշեալ թատերախաղի հայերէնի թարգմանութիւնը կատարած էր Գրիգոր Սաթմեանը:

1892 թուականէն սկսեալ «Չարլիին մօրաքոյրը» ներկայացուած է Լոնտոնի, Նիւ Եորքի, Փարիզի, Ռուսիոյ, Հոլանտայի եւ Եւրոպական շատ մը այլ բեմերու վրայ եւ արժանացած մեծ հռչակի:

Կ'արժէ տեսնել այս կատակերգութիւնը եւ մօտէն ծանօթանալ բրիտանական բարձր դասակարգի պատկանող տան մը մէջ տեղի ունեցող խեղկատակութիւններուն...:

Լիայոյս ենք որ թատերասէր հասարակութիւնը պիտի սիրէ «Չարլիին մօրաքոյրը» եւ Չերմօրէն գնահատէ բեմադրիչ Գրիգոր Սաթմեանի նոր ուժերով համալրուած դերասանական կազմի խաղարկութիւնը:

ՎԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՏԻԳՐԱՆ ՄԱՆՈՒՐԵԱՆԻ ՎԵՏ

ԱՐԱՅԻԿ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Տիգրան Մանուրեան. «Ես, անկեղծ ասեմ, մեծապէս բաւարարուած կը լինեմ, եթէ ունկնդիրը կիսի իմ մօտեցումը, իմ երգեցողութիւնը, իմ վշտակցութիւնը մեր ցաւին, աւելի յաւակնութիւն չունեմ»

«Արամ Խաչատրեան» համերգասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մանուրեան Տիգրան Մանուրեանի «Ռեքվիէմի» հայաստանեան պրեմիերան, որուն համաշխարհային պրեմիերան տեղի է ունեցել շուրջ մէկ եւ կէս տարի առաջ, Գերմանիոյ Պերլինի մէջ:

Հ.Մանուրեան, ինչու «Ռեքվիէմ», որն է այն փիլիսոփայութիւնը, այն արժէքային համակարգը, այն ուղերձը, որը փորձել էք իրացնել Ձեր ստեղծագործութեան միջոցով:

Պ.- Մանուրեան մէջ էր Երեւանի հարիւրամեայ տարելիցը: Սա համաժողովրդական մի գիտակցութիւն է բոլորիս համար, որը պահանջում է իր յստակ արարողակարգային արտայայտութիւնները, բայց, անշուշտ, բացի արարողակարգային, բացի ծրագրային որոշակիորէն կազմակերպուած եւ մշակուած արտայայտութիւններից, կունենայ նաեւ իր ինքնաբերի, տարբերային դասերովները:

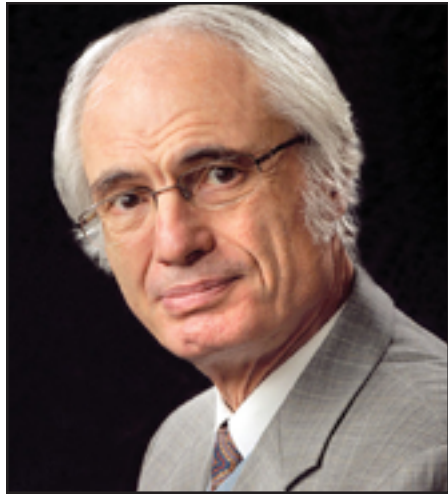
Այնտեղ, ուր կայ ծրագրային, կազմակերպուած արարողակարգ, դա հարկաւոր է կազմակերպել նախօրօք, դա պէտք է մարմին ստանայ իբրեւ ծրագիր, եւ ոչ միայն՝ իբրեւ ծրագիր, այլեւ՝ իբրեւ աւարտուն մտքի արտայայտութիւն, աւարտուն ոգու արտայայտութիւն:

Եւ դրանցից մէկը, անշուշտ, «Ռեքվիէմն» է անմեղ զոհերի լիշատակին, որոնց թուծ են նաեւ իմ մեծերը՝ մեր ընտանիքի նախորդ սերնդի անդամներից շատերը: Ուրեմն «Ռեքվիէմը» պէտք է լինի: Սրա շուրջ ես երկար տարիներ եմ մտածել: Ռեքվիէմն առհասարակ հնարաւորութիւն է տալիս երաժշտական նիւթն այնպէս կազմակերպել, որ այն նուիրուած լինի այս կամ այն կոնկրետ իրադարձութեանը կամ երբեմն նաեւ՝ անձին:

Ռեքվիէմի մէջ այդպիսի հնարաւորութիւն կայ: Իմ նպատակը հենց այդ յստակութիւնը բերելն էր՝ մէկ կողմից, միւս կողմից՝ այն աւանդույթները, որ հինգ հարիւր տարուց աւելի կուտակուած են այս ժանրի շուրջը, իւրացնել եւ յտասկեցնել այն շերտերը, որոնք մեր եկեղեցուն առաւել ներկայութիւն են եւ գործել են՝ իբրեւ ապրուող կեանք երաժշտութեան մէջ: Ի վերջոյ, ռեքվիէմը հոգեհանգստեան արարողութիւն է:

Սրա հետ էլ պէտք էր հաշուի նստել՝ ճշդելու համար մեր փնտրանքները, մեր մօտեցումները ոչ միայն աստուածաբանական տեսանկիւնից, այլեւ գոյտ մարդկային հոգեբանութեան տեսակետից. հայ մարդը աղերսանքի պահին ինչպէ՞ս կը դիմի Աստուծուն, ինչպէ՞ս է մարդն իրեն գգում Ահեղ դատաստանի առաջ:

Ի վերջոյ, կայ այդ հոգեբանութիւնը, որ կուտակուած ու ամբողջանում է դարերի ընթացքին, նաեւ եկեղեցուն աւելիք, անշուշտ: Այս ամբողջը երկար պրպտումների նիւթ է եղել ինձ համար շուրջ տասը տարի: Երբ մի շատ կարեւոր հանգամանք ինձ համար մի օր պարզեցի, տեսայ, որ որոշող մի դուռ բացուեց դէպի իմ

Վրելիք «Ռեքվիէմը»:

Սա այն է, որ առնչում է «Ռեքվիէմին», կապուած թատերականութեան շերտի հետ, ապրուող ողբերի, վախերի եւ մարդկային այլեւայլ յուզումների հետ: Դրանք երաժշտութեան մէջ աւանդաբար յանգել են թատերական որոշակի ժեսթերի, հնչիւնային արտայայտութիւնների, եւ պատահական չէ, որ այսօր հնչող ամենաչքեղ ռեքվիէմների հեղինակներն օփերաի մեծ վարպետներ են, այդ թուում՝ Մոցարթը, Վերտին: Մենք երբ փորձում ենք մտնել այս, այսպէս կոչուած, թատերական աշխարհը՝ կրկնելով Արեւմուտքում կայացած թատերական ժեսթերը, յայտնում ենք տարօրինակ իրադրութեան մէջ: Դառնում ենք մէկը, ով, ունենալով հանդերձ իր սեփական թատրոնը, իր հոգեբանական արտայայտութիւնների համակարգը երաժշտութեան մէջ, նաեւ իր պատմական անցեալը՝ հրաժարուում է այդ ամէնից: Ի վերջոյ, մի բան է, երբ պետականութիւն չունեցող երկրի մարդն է ասում «Տէր ողորմեա», եւ բոլորովին ուրիշ «Տէր ողորմեա» է, երբ մարդն ապահով է՝ ունենալով իր զօրաւոր պետականութիւնը:

Հոգեբանութիւնն ուրիշ է: Հենց ամենապարզունակ այս շերտերից ելնելով, երբ մենք երգում ենք Արեւմուտքի ժեսթերով, նրա թատերական կարողութիւններով, յայտնում ենք մի դերում, երբ կրկնակի թատրոն ենք խաղում: Եւ կարծես ասում ենք Արեւմուտքին. «Ձեր թատրոնը իւրացրել ենք, կարող ենք այն կրկնել»: Այդ պահին մեր արածը լինում է ընդամէնը թատրոնի թատրոն խաղալը, հասկանում էք:

Սա ամենավտանգաւոր, ամենամեծ թելի բանն է, եւ այս գիտակցութիւնն ինձ մեծապէս օգնեց հենց այն օրը, երբ հասկացայ այլեւս, որ պէտք է խուսափեմ որեւէ մէկի թատրոնը կրկնելուց: Ես պէտք ունեի վերագտնել, ձեւակերպել յուզական այս աշխարհի առանձնատուկ շերտերը, բացազանցութիւնները՝ հիմնուելով հայ մարդու՝ դարերով յղկուած հոգեբանութեան, մեր եւ՝ հոգեւոր, եւ՝ աշխարհիկ երաժշտութեան աւանդույթների վրայ: Այսպիսով, ինձ մնում էր ճշդել, թէ իմ վրելիքը գործը երգողն ո՞վ է եւ ի՞նչ դիմագծեր ունի, եւ ինչպիսի՞ն է նա:

Լաւագոյնը, որ ամենախտացուած ձեւով ներկայացուած է պատմական լայն շերտերի առումով՝ մի կողմից, միւս կողմից՝ իր ամբողջականութեան յստակ արտայայտութիւններով, յղկուածութեան ձեւերով, դա մեր մանրանկարչութեան մէջ ապրող դիմանկարներն են, կերպարներն են: Ես տեսայ, որ իմ «Ռեքվիէմը» երգելու են նրանք:

Համերգասրահում երգելու են, ճիշդ է, գերմանացիները. նրանց առաջարկութեամբ է եղել սա, եւ երգելու են լատիներէն, բայց իբրեւ մեղեդի, իբրեւ մարդկային նկարագրութիւն, իբրեւ հոգեբանութիւն՝ երգելու են մանրանկարչութեան մէջ ապրող մեր մարդիկ, ովքեր այնքան արտայայտիչ են: Այսօր այդ կերպարներից շատերը կը տեսնեք իրական կեանքում, մեր գիւղերում ու քաղաքներում: Կան այդ կերպարները: Այս որոշմանը երբ յանգեցի, արդէն յստակ ունէի թէ՛ երաժշտակութեան համակարգը, թէ՛ նրա խորքում ապրող հոգեբանութիւնը: Անշուշտ, նաեւ՝ այսպէս կոչուած, թատերական ամբողջ հանդերձանքը:

Հ.- Մանուրեան, ռեքվիէմը քրիստոնեական երաժշտութիւն է: Արդեօ՞ք Ձեր «Ռեքվիէմում» հայ քրիստոնեան է:

Պ.- Անկասկած: Երբ ես փորձում եմ այդ հոգեբանութիւնը ճշդել, արարողակարգի այդ տեսակ արտայայտութիւնները ճշդել, երբ յենում եմ մանրանկարչութեան կերպարների վրայ՝ մի կողմից, որոնք երգում են մեր հնագոյն հոգեւոր տաղերի եւ առհասարակ երգեցողութեան սկզբունքներով, նաեւ ժողովրդական երգեցողութեան մտածողութեամբ, ուրեմն սա, անշուշտ, հայ երաժշտի «Ռեքվիէմ» է: Պէտք է ասեմ Ձեզ, որ երբ ես առաջին փորձերն էի անում մուտք գործելու «Ռեքվիէմ», երգելու այս բառերը, յայտնաբերեցի, որ երբ ընդգծուած հայերէն ելեւէջներով ես երգում, մի տեսակ լատիներէնը կարծես դառնում է հայերէն:

Երաժշտութիւնն իրենով է անում լեզուն: Դա առաջին իսկ քայլերից ինձ համար պարզել եմ: Սա եւս արտայայտութիւններից

մէկն է, որ հայ քրիստոնեայ մարդն է երգողն այս ամբողջը, որի աւանդույթները խոր արմատներ ունեն: Եւ երբ ռեքվիէմը Եւրոպայում գոյանում էր, մենք նոյնպէս դա կարող էինք ունենալ առանց մեծ ճիգի, թէեւ դրա մասերը (որոշ մասեր (հայ եկեղեցական երգեցողութիւնն ունի: Բայց իբրեւ ամբողջական կառույց, իր կանոնական թեքութի բերումով, այնպիսին, ինչպէս դա ունի լատին եկեղեցին, մենք, համարձակուած եմ ասել, չունենք:

Հ.- Երբ լսում եմք «Ռեքվիէմը», իրօք, թոււմ է, թէ այն գրուած է հայերէն: Երգչախումբը երգում է հայերէն: Մասնագետների պնդմամբ՝ Ձեր «Ռեքվիէմը» գրուած է հայկական լատին մէջ: Արդեօ՞ք սա նաեւ որոշակի լեզուամտածողական խնդիր է:

Պ.- Գիտե՞ք հետաքրքիրն ինչն է. սովորաբար լուրջ հեղինակները երբ փորձում են երգել այս կամ այն լեզուով, օրինակ, իմ լաւ բարեկամ էստոնացի Արլօ Պետրիլը երբ երգում է ռուսերէն հոգեւոր թեքութիւն, ելակէս է ունենում, որ պիտի երգի այն հնչողութիւնների հիմքի վրայ, որ իր մէջ պարունակում է ռուսաց լեզուն: Առհասարակ երգեցողութիւնը, բառեր երգելը, դա բառերի մէջ գոյութիւն ունեցող հնչողական համակարգը՝ ձայնաւորներ, բաղաձայններ, շեշտեր, այս ամբողջը շարունակելն է՝ դէպի ուղղակի երգեցողութիւն:

Բառի հիմքում արդէն կայ ձայնային մի որոշակի նկարագիր, որը երաժշտութեան գոյացման առաջին շարժիչ ուժն է: Իմ պարագայում ճիշդ հակառակն է. լատիներէնի պարունակած ձայնային համակարգը ես զուգակցել եմ մի

Մար.ը էջ 19

Հ.Բ.Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱՆՈՒՄԸ

Կը ներկայացնէ

ՉԱՐԼԻՒՆ ՄՕՐԱԿՐՈՅԻՐԸ

CHARLEY'S AUNT

Կատակերգութիւն 3 արարով

Հեղինակ՝ Պրեմուրն Թոմքս Բնակորիչ՝ Գրիգոր Մարամեան

ԿԱԼԱ - ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 23, 2013 - Ժամը 5:00-ին, \$50

ՅՈՒՆԻՍ 22-ին - ՅՈՒՆԻՍ 14, 2013 / \$25

Շարք օրերը Ժամը 8:00-ին Կիրակի օրերը Ժամը 6:00-ին
Յունիս 22, 29 / Յուլիս 6, 13 Յունիս 30 / Յուլիս 7, 14

Հ.Բ.Ս. Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան Կեդրոն
2495 E. Mountain Street, Pasadena

Գերակայարաններ՝
Արի Լիպարիտեան, Գրիգոր Սիմոնեան, Ռոպէն Հարմանուսեան, Արամ Մորադյան, Արփի Սամուկեան, Թայիմ Գալաթբարեան, Հրաչ Աճեմեան, Գեորգ Քեօզլեան, Մարտին Աճեմեան, Ալիսոն Քլիշեան

Տոմարը կարելի է ապահովել
• Հ.Բ.Ս. Գրասենեակ 626-794-7942
• Ապրիլ Գրաստուն 818-243-4112 • Պերճ Գրաստուն 818-244-3830
WWW.ITSMYSEAT.COM/SATAMIAN

ԺԱՆՆ Է

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆՆԱՆ

Պատանի հասակիս, դեռ նախակրթարանի աշակերտ, երբ Հալեպի մէջ Պրն. Սիմոն Սիմոնեանը մեզ փոքրիկներս մեր ինքնութեամբ կը զինէր փառաբանելով Մամիկոնեանները, նաեւ տուներուն մէջ մեր մեծ հայրերն ու մեծ մայրերը, մայրերը նաեւ, հայերու ջարդերուն մասին ահանատեսի սահմուկեցնող պատմութիւններ կը պատմէին, մեր միտքերուն մէջ խառնաշփոթ մը կը ստեղծուէր... Այդ խառնաշփոթը մեզի ընկերացաւ մինչեւ մեր հասուն տարիքը:

Ո՞ւր էին մեր Մամիկոնեանները, ինչո՞ւ չէին կրցած պաշտպանել մեզ:

Ուրֆայի ինքնապաշտպանութեան մասնակիցներէն խումբ մը: Ինչո՞ւ հարիւրաւոր տարիներ ենթարկուած էինք ջարդի, կոտորածի, անդադար կեղեքուած, անդադար թալանուած ու պարտադիր հայրենալքումի ենթարկուած էինք:

Դպրոցին մէջ հայ կեանքի հանդէպ խանդավառութիւն, իսկ տուններու մէջ տակաւին շարունակուող լաց՝ թէեւ յաճախ թաքուն...

Ու այս բոլորին մէջ մերթ կայծկլտացող լուսերու յոյս, երբ չորրորդ դասարանի աշակերտ՝ սկսանք կարդալ հերոսական դէպքեր մերթ Ուրֆայի, մերթ Շապին Գարահիսարի,

Ձէյթունի ու Սասունի հերոսական ընդվզումներու, աւելի ուշ Հաճընի, Տէօրթեղի, Մուսա լեռան հայոց գէնի ձեռքին լեռները բարձրանալու մասին ու... խանդավառուելի սկսանք:

Անուն մը կար, որ կը փայլէր ու մեզ հերոսութեան զգացումով կը զինէր: Անդրանիկին անունն էր այդ: Յետոյ այդ անունին միանալու կու գային Գէորգ Չաւուշի եւ ուրիշ հերոսներու անուններ, որոնց կուրծքերը գարդարուած կ'ըլլային փամփշտակալներով, իրենց գլուխներուն վրայ փափախ կը կրէին, իսկ ձեռքերուն՝ հրացան: Նմանիլ կ'ուզէինք անոնց ու կը նախանձէինք այն աշակերտներուն, որոնք Անդրանիկ անունը կը կրէին:

Հասակ առինք ու սկսանք մտածել. ինչպէ՞ս կ'ըլլայ, որ մեր ժողովուրդը հազարամեակներ ամբողջ այս հողերուն վրայ ապրեցաւ, յետոյ հեռուներէն, Չինաստանի սահմաններէն, Թիւան Շիան լեռներէն վազկատուն ցեղ մը նախ փոքր խումբերով, ապա հետզհետէ բազմամբոյն հեղեղեց մեր երկիրը՝ հազարամեակ հայրենիքը, ու սորկացուց գրեթէ ամբողջ մեր ժողովուրդը:

Արդեօք մեր յանցանքի բաժինը չկա՞ր այս անցուղարձներուն, մեր հլու հնազանդ արտաքսումներուն մէջ...

Դպրոցներու ամպիրոններէն մեզի կ'ըսուէր, թէ՛ մենք մշակոյթի ժողովուրդ ենք, հարուստ մշակոյթի տէր ժողովուրդ: Բայց մշակոյթի տէր ժողովուրդ մը նախ թալանի կ'ենթարկուի, իսկ յետոյ ոչ միայն ջարդի, այլեւ... Հայրենագրուումի: Փաստը ահաւոր է:

Այս բոլորին ենթարկուողը մեր ժողովուրդն էր, մենք էինք:

Կը լսէինք, մանուկի մեր հոգիները երբեմն հերոսական, երբեմն վրէժի զգացումներով կը լեցուէին ու շատ բան միեւնոյնն է, մեզի համար անհասկնալի կը մնար: 301-ին ազգովին, առաջինը պետա-

կանօրէն քրիստոնէութիւնը ընդունած ժողովուրդ էինք: Յետոյ, մեծ եղաւ քրիստոնեայ, հօր պետութիւններուն թիւը: Անոնցմէ օգնութիւն կ'ակնկալէինք:

Մեծցանք ու սկսանք հասկնալ, որ կային պետական շահեր, միմիայն շահեր եւ աշխարհը՝ քրիստոնեայ աշխարհը, էջեր գիտեր, թէ ինչ է գուժը... Իսկ մենք... Նոյնիսկ 1909-ի Ատանայի ջարդերը խելքի չբերին մեզի, թէեւ հերոսական բռնկումներ ունեցանք Ձէյթունի ու Սասունի լեռներուն վրայ:

Ատանկալ համընդհանուր կազմակերպութիւն մը չունեցանք ու այսօր, երբ աշխարհով մէկ պիտուած ու Սփիւռք դարձած ենք, երբ իրաւագէտներ ունինք, երբ քաղաքագէտներ ունինք, երբ գիտութեան ու մշակոյթի փայլուն գործիչներ ունինք, տակաւին կ'ուշանք խելքի գալու, երբ բոլորիս համար այնքան յստակ է, որ բոլորս Գէորգ Չաւուշ կազմելը, մէկտեղուելն ու համահայկական իրաւախոհ մարմին մը ստեղծելը անցեւորած է աւելի քան երբեք:

Հայոց Յեղասպանութեան հարիւրամեակի նախօրէին ենք ու Հայկական հարցը ըսելով, մենք առաջ միայն մեծ պետութիւններու կողմէ Մեծ Եղեռնի ճանաչումի հարցը նկատի ունինք:

Յետոյ: Ոմանք ճանչցան Հայոց Յեղասպանութիւնը, ոմանք դեռ կը ճանչնան, բայց յետոյ...

Ո՞ւր է մեր ծրագիրը, հաւաքական ծրագիրը, ի՞նչ կ'ուզենք մենք, դէպի ուր կ'երթանք, ինչի՞ կը ձգտինք, ո՞վ պիտի տայ այս հարցումներուն պատասխանները: Մենք հայրենիք կորսնցուցած ենք, մեր գերիւնդիրը այդ հայրենիքին հանդէպ մեր իրաւունքի վերականգնումը պէտք է ըլլայ, բայց ուր է, ինչո՞ւ կ'ուշանայ համազգային այն կազմակերպութեան կազմաւորումը, երբ աշխարհի կողմէ ճանչցուած անկախ պետականութիւն ունինք այսօր:

Եթէ Հայաստանի Հանրապետութեան գումարուի նաեւ համասփիւռքեան համաձայնեցուած կազմակերպութիւնը, այդ պարզ գումարումը բազմապատիկ ուժի կրնայ վերածուիլ մեր նպատակներու իրագործման ճանապարհին: Ահա Ազգային Գերագույն Կործանածը այս է, որ մենք կը հասկնանք, բայց կ'ուշանանք 27.000 խաչքարներէն երկու նմոյշ գործի վերածել:

Կը սիրենք ճառեր խօսիլ: Ճառերը տպագիր խօսքի կը վերածենք, արշաւներ կը կազմակերպենք Պէյրութէն մինչեւ Փարիզ ու Նիւ Եօրք, բայց... Կա՞յ շօշափելի որեւէ արդիւնք... Մեր Հայ Դատի կոչերն անգամ միասնական չեն: Չայն մը Ամերիկայէն կ'ըլլէ, ձայն մը Փարիզէն... Չայներ, որ գուրկ են ուժականութենէ: Ազգային դատի մը տէրը չեն կրնար անհատը, անհատները եւ կամ ինչ որ խմբակները ըլլալ: Հայկական դատին իրաւատէրը անկախ մեր պետութիւնն է ու բովանդակ սփիւռքը:

ԱՅՍ ԳԱԿԱՏԱԳԻՐՆ ԻՆՉ ՍԵՒ Է, ԱՍՏՈՒԱԾ... ԿՆՈՋՍ՝ ՍՕՍԻՒՍ ՄԱՅՈՒԱՆ ԲԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻ

ՄԵԹՐ ՊԱՐԳԵՒ ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Քանի մը ամիս է, որ կոտրած էր գրիչս եւ դադրած էի գրել, երբ միասին մտանք քեզ դէպի մահ տանող մութ ճամբան: Հիմա որ այդ ահաւոր մթնոթեան մէջ կորսնցուցած եմ քեզ, մթազնած կեանքիս մէջէն բողբոջի ճիւղ մըն է, որ գրութեամբ կը բարձրացնեմ դէպի հոն՝ ուր ճակատագիրներ կը տնօրինեն, եւ կ'ուզեմ բարձրադպրակ գոչել՝ «Այս ճակատագիրն ինչ սեւ է, Աստուած...»: Եթէ բոլոր զԱստուած փառաբանող վարդապետութիւններն ու կրօնները մեզի կը քարոզեն երկնային արդարութեան մը մասին, որ գիտէ լաւ հատուցել բոլոր անոնք, որոնք ազնիւ են ու բարի, համեստ են ու ծառայասէր, ապա ինչո՞ւ, ո՞վ տէր Աստուած, անժամանակ խլցցիր կիսա՝ կեանքի ընկերս՝ Սօսիս, որ բոլորի վկայութեամբ ե՛ւ բարի էր, ե՛ւ ազնիւ էր, ե՛ւ համեստ էր ու ե՛ւ ծառայասէր: Ինչո՞ւ պիտի այդպէս անարդար ձեւով վերջ գտնէր կեանքդ, այդքան արագ եւ այդքան անակնկալ, անգերազանցելի եւ ազնուահոգի Սօսիս, եւ ինչո՞ւ պիտի քառասուն տարիներու վրայ երկարող ուսուցչական ասպարէզդ վերջ գտնէր առանց մեծարանքի հանդիսութեանց, գոր պատրաստած էին գործակիցներդ եւ աշակերտներդ: Ինչո՞ւ Հարժանացար երկար տարիներու ճակտիդ քրտինքով վաստակած հանգստեան թոշակդ ստանալու հաճոյքին, որ գրեթէ ամիս մը մահէդ ետք պիտի սկսէր: Ինչո՞ւ անօգուտ դարձան ամենօրեայ աղօթքներս, երբ կ'ըսէի «Ամենագոր, Ամենակարող եւ Հրաշագործ ո՞վ տէր Աստուած, բժշկէ կիսս, Սօսիս, եւ հանէ իր մէջէն անիծեալ ախտ քանակը, եւ առողջացուր զինք, ո՞վ Հրաշագործ, Ամենագոր եւ Ամենակարող Տէր»: Ինչո՞ւ քեզի պէս իր շուրջը բարութիւն եւ լաւութիւն ճառագայթող ու սիրող մէկը պիտի մարէր ու մեռնէր

այդքան շուտ ու այդքան արագ: Ինչո՞ւ եւ ինչո՞ւ եւ ինչո՞ւ, մեր երկուքի ծերութեան եւ հանգստեան տարիներու սեմին, փշրուեցաւ ու փոշիացաւ հանգստեան տունը մեր, որ քառասուն տարիներու ընթացքին մենք միասին կերտեցինք: Մահէդ երկու շաբաթ առաջ, Մայրերու Օրուան առթիւ, հիւանդանոցին մէջ քեզի քարդ մը տուի եւ մէջը գրեցի, որ հետո ըլլալդ կը գերազանցէ ամէն տեսակի հաճոյք եւ հանգիստ: Հիմա որ չկաս, կը գրեմ՝ ըսելու թէ հետո չըլլալդ կը գերազանցէ ամէն տեսակի ցաւ եւ սառսպանք: Ամէնքի վկայութեամբ բազմաճաշակ եւ բազմատաղանդ էիր Սօսիս, գիտակից, նուրբ, լուրջ եւ ազնուահոգի էիր խանրմ Սօսիս, հոգևոյս պարտեզի կաղնիս էիր եւ կեանքս լուսաւորող եւ ջերմացնող արեւն էիր, անբախտ Սօսիս: Դուն գծելով ու ես ալ գրելով կեանքի գեղեցիկին եւ լաւին օգտակար ըլլալ տենչացինք, բայց ափսոս որ կեանքը մեզ չզննահատեց ու չվարձատրեց, երկուքս ալ ցաւի խաչին գամելով: Շատ ցաւեցար, լուռ եւ անաղմուկ տառապեցար, եւ մեզ՝ Եղիկդ եւ զիս լքելուդ տարտով շարժարուեցար, ո՞վ տիպար մայր ու տիպար կին, իմ աննման Սօսիս: Հանգիստ ըրէ հիմա հոգիս՝ Սօսիս: ՀԱՆԳԻՍՏ, ՀԱՆԳԻՍՏ, եւ ՅԱԻԹԻԺ ՀԱՆԳԻՍՏ:

Մեծ եղեռնի հարիւրամեակի նախօրէին մեր խնդիրը մէկ է՝ միանալ եւ ուժի վերածուիլ: Մենք պարտաւոր ենք հօգորացնել մեր երկիրը, պարտաւոր ենք զօրաշարժի ենթարկել Սփիւռքի մեր ուժերը եւ տէր կանգնիլ մեր իրաւունքին: Հարիւր տարուան հեռավորութիւնը եւ մեծ է եւ փոքր:

Շաբ.ը էջ 18

Advertisement for Pasadena Lunette Optical. Includes text: 'Վշցելեցիք Pasadena Lunette Optical', 'Մէկ Տեսողութիւն Շրջանակ եւ ապակի՝ \$40.00', '2 Տեսողութիւն Շրջանակ եւ ապակի՝ \$60.00', 'Առաջ ցածի հետո եւ մօտիկ Շրջանակ եւ ապակի՝ \$100.00', 'Ձեր բոլոր ակնոցի կարիքներու կեդրոնը', 'CALL (626) 791-8844', 'Store Hours: Monday 9am - 12pm, Thursday 2pm - 5pm', 'Washington Medical Blvd. 2595 E. Washington Blvd. (at Altadena) Suite # 105 A Pasadena, CA 91107 (818) 757-1211'.

ՊԵՐՃ ԶԵՅԹՈՒՆՑԵԱՆ.

«ՎԱՐՂԳԷՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԸ ՊԱՏԿԱՆՈՒՄ Է 60-ԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՐՁԱԿԱԳԻՐՆԵՐԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՍԵՐՆԴԻՆ»

ՄԱՆԱՆԱ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

Գ. Սունդուկեանի անուան ազգային ակադեմիական թատրոնում օրերս տեղի ունեցաւ Վարդգէս Պետրոսեանի 80-ամեակին նուիրուած երեկոն, որին ներկայ էին իր ընկերները, ընթերցասէր հանրութիւնը, ստեղծագործող բազմաթիւ մարդիկ:

Երեկոն բաղկացած էր վեց նամակից՝ «Մանկութիւն», «Ապրած եւ չապրած տարիներն ու վերջին ուսուցիչը» միասին, «Հայկական էսքիզներ», «Գարուն», «Կրակէ շապիկ» եւ «Մենաւոր ընկուզներ»:

Երեկոն բեմադրել էր Գրիգոր Խաչատրեանը, մասնակցում էին Արմէն Բարսեղեանը, Արա Գէորգեանը, Արտաշէս Մխիթարեանը, Յարութիւն Անդոյեանը, Լուսինէ Յարութիւնեանը եւ Քնարիկ Զաքարեանը:

Երեկոյի սցենարի հեղինակը արձակագիր Յովհաննէս Թեքզիողեանն էր, որ «Ազգ»-ի հետ գրոյցում նշեց, որ սցենարը գրել է մօտաւորապէս տասը օրում, քանի որ բաւականին լաւ գիտի Վարդգէս Պետրոսեանի ստեղծագործութիւնները, նոյնիսկ որոշներն էլ՝ անգիր. «Փորձել եմ հաւաքել Վարդգէս Պետրոսեանի գրական ամբողջ ժառանգութիւնը՝ վէպերը, պատմուածքները, արտասահմանեան ուղեգրութիւնները, հատուածներ, նոթեր եւ ստացուել է մի ամբողջական կոմպոզիցիա, որը կարծում եմ ամբողջովին ներկայացնում է Վարդգէս Պետրոսեանին՝ որպէս արձակագիր, լրագրող, հրապարակախօս: Վարդգէս Պետրոսեանի ստեղծագործութիւնները աւելի շատ նամակագրութեան են նման՝ նամակագրութիւն ընթերցողի հետ»:

«Ազգ»-ը գրուցեց դրամատուրգ, հրապարակախօս Պերճ Զէյթունցեանի հետ, որ շուրջ 12 տարի աշխատել է Վ. Պետրոսեանի հետ. «60-ական թուականների արձակագիրների փայլուն սերնդին է պատկանում Վարդգէս Պետրոսեանը: Նրա գործերն այսօր էլ կարդացւում են մեծ սիրով, օրինակ՝ «Հայկական էսքիզները», որը շատ յայտնի գործ է: Վարդգէս Պետրոսեանի հետ շուրջ 12 տարի աշխատել եմ, որը մի ամբողջ կեանք է: Ուրախ եմ, որ յիշում ենք մեր մեծերին: Յիշելը բարոյականութիւն է, ով յիշել չգիտի, նա բարոյականութիւնից զուրկ է: Ուրախալի է, որ մենք դեռ ունենք այդ բարոյական սկզբունքը»:

Թատերագիր Կարինէ Խողիկեանն էլ երջանիկ էր, որ Վարդգէս Պետրոսեանի ժամանակակիցն է եղել. «Նա իմ սերնդի գրողն է: Այդ տարիներին, երբ ստեղծագործում

էր Վարդգէս Պետրոսեանը, ինչ դուրս էր գալիս նրա գրչից, իմ սերունդն առաջինն էր հափուում ու տէր դառնում՝ լինէր հրապարակախօսութիւն թէ արձակ: Վարդգէս Պետրոսեանը մի ամբողջ սերնդի ժամանակակիցն ու ժամանակակիցն էր: Նրա «Դեղատուն Անին» մի փոքրիկ յեղափոխութիւն արեց մեր իրականութեան մէջ՝ ցոյց տալով այն երիտասարդութեանը, որը յաճախ մնում էր լուսանցքում, ազատ մտածող, ազատ ապրող: Իսկ «Հաւասարում բազմաթիւ անյաշտներով» հրապարակախօսական գիրքը պէտք է կարդայ իւրաքանչիւր իրեն յարգող լրագրող, որ պատրաստուած է հրապարակախօսական

ինչ-որ նիւթ գրել: Նա սերունդներ դաստիարակեց «Գարուն» ամսագրով: Երջանիկ եմ, որ անձամբ ճանաչել եմ Վարդգէս Պետրոսեանին եւ ցանկացած գրոյց իր հետ ուղղակի անջնջելի է յիշողութեանս մէջ: Երջանիկ է այն սերունդը, որ Վարդգէս Պետրոսեանի նման քաղաքացի, գրող, իր երկրին, անցեալին եւ ներկային սիրահար, նուիրուած մարդ է ունեցել»:

Երեկոն տեղի ունեցաւ մշակույթի նախարարութեան եւ «Վարդգէս Պետրոսեան» հիմնադրամի շնորհիւ:

Գրող, հրապարակախօս, լրագրող Վարդգէս Պետրոսեան գործունէութիւն է ծաւալել ինչպէս «Սովետական Հայաստան» օրաթերթում, «Աւանգարդում», այնպէս էլ «Պիոներ կանչում», «Գարուն» ամսագրում (որի հիմնադիր իմբրագիրն էր) «Երկիր Նաիրի» շաբաթաթերթում: Հանրութեան շրջանում Վ. Պետրոսեանն առաւել

յայտնի էր իր «Հայկական էսքիզներ», «Վերջին ուսուցիչը» եւ «Մենաւոր ընկուզներ» ստեղծագործութիւններով: Նա սկզբում հանդէս է եկել որպէս բանաստեղծ, ապա՝ արձակագիր:

Վարդգէս Պետրոսեանի ստեղծագործութիւնների հիմնական թեման երիտասարդութիւնն է, ինչպէս նաեւ գիւղերում ապրող մարդիկ, նրանց ճակատագիրը:

Նրա ստեղծագործութիւնները թարգմանուել են նաեւ լիտվերէն, լատիշերէն, բուլղարերէն, անգլերէն, սերբոխորուաթերէն, չեխերէն, ուկրաիներէն, ատրպէյճաներէն, վրացերէն, ղրղզերէն, հունգարերէն եւ այլ լեզուներով:

Նրա ստեղծագործութիւններից բեմադրուել են՝ «Ծանր է Հիպոկրատի գլխարկը» պիէսը, «Վերջին ուսուցիչը», «Հայկական էսքիզները», «Ապրած եւ չապրած տարիները» եւ «Համր լեռան ճիւղ»:

Գրաւում թուական

Mark Your Calendars

Հայաստանի Անկախութեան Օրուայ ՓԱՌԱՏՕՆ

Սեպտեմբեր 22, 2013

Armenian Independence Day Festival

SUNDAY SEPTEMBER 22, 2013

Sunday	Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22 ★	23	24	25	26	27	28
29	30					

Զեր Ծանուցումները
 Վստահեցէք
«Մասիս»
 Շաբաթաթերթից
 T: (626) 797-7680
 F: (626) 797-6863
 Masis2@earthlink.net

To reserve your booth
 please call Nor Serount Cultural Association
 Զեր կրպակները ապահովելու համար
 Հեռաձայնեցէք Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան
(818) 391-7938

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

«ԴԱՌՆԱՑԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ» ԾԱՆԻՐ ԶՔԵԶ

Մտածմունքներ կան, որ ասա- տրիկ ծանր են, բայց դուք դատա- պարտուած էք մտածելու, չէք կա- րող փախչել նրանցից: Նրանք էն ծանր հիւանդութիւնների նման են, երբ դուք զիտէք, որ ձեր մարմնի մէջ կրում էք քաղցկեղի խոցը, բարակացաւի բացիւնները կամ ժանտախտի թոյնը:

Չէք կարող անց կենալ ու արհամարհել, կամ նրանք պետք է ձեզ յաղթահարեն ու սպանեն, կամ դուք պետք է մարդկային հանճարի տուած ամէն միջոցներով վեր կենաք ցաւերի դէմ ու ազատուէք, առողջա- նաք: Ի հարկէ, եթէ էնքան արիու- թիւն ու հասկացողութիւն ունիք:

Էն մարդիկ, որ երկար ու լուրջ գբադուել են մեր ժողովուր- դով, մեր մարդով, միշտ եկել են մի ծանր եզրակացութեան, թէ շատ չարութիւն կայ մեր հոգում: Էսպէս են ասում նրանք եւ ասում են խորը ցաւով, ինչ ցաւով որ կարելի էր ասել, թէ բարակացաւի բացիւններ կան իմ կրծքում:

Բայց քիչ են էս տեսակ ազնիւ ու քաջ մարդիկը: Մեծ մասամբ ախտի գոյութիւնը ընդունելով հանդերձ, իրենց առողջ են համա- րում ու միշտ ուրիշներին են հռչակում հիւանդ: Ամէն միւր ինքը չար չի, կեղծաւոր չի, հայ- հոյող չի, ստախօս չի, թայֆայա- կանչի, էդ ամէնը իրենից դուրս ուրիշներն են:

Բայց, ի հարկէ, սրանց չպէտք է հաւատալ, ոչ էլ ականջ դնել:

Ճշմարիտը էն է, որ մեր ամբողջութիւնը տառապում է մի ծանր ու խոր բարոյական հիւան- դութիւնով:

Նայեցէ՛ք:

Գիւրջացի ռանձպար մարդիկ են, հարեւան, միասին մեծացած, իրար հետ օխտը բեռ աղ ու հաց կերած, բայց եթէ մէկի արտը լաւ է գալի կամ անասունը բազմանում՝ միւսը նախանձից հիւանդանում կամ ինչպէս իրենք են ասում՝ «արնով է ընկնում»:

Վաճառականներ են, առու- տուր են անում, թէկուզ մրցակից- ներ էլ չեն, բայց մէկը միւսի յաջողութիւնը լսելիս քունը կորց- նում է ու էնքան էլ իր գործի վրայ չի մտածում, որ քան նրա յաջողու- թեան վրայ է տարտամում, ու տեղն ընկած տեղը ոչինչ չի խնայի նրա գործին վնասելու:

Հոգեւորական է. ինչքան վարձ ու պատիւ կ'ուզէք տուէք, միշտ դժգոհ է, բողբոջում է, գանգատում է անարդարութիւնից, եւ զիտէ՞ք էդ անարդարութիւնը որն է, որ իր ընկերն էլ է նոյնը ստանում կամ նա էլ է կարողանում ապրել:

Քաղաքացի թէ գիւղացի՝ եր- կուսը վէճ ունեն իրար հետ: Ոչ մի դատաստանում չի վերջանում նրանց վէճը, տեւում է երկար տարիներ եւ յաճախ իրենց ամբողջ կեանքն ու կաջը դնում են էդ վէճի վրայ, մինչեւ կարողանում է մէկը միւսին խեղդել, գետնին հաւասա- րել կամ հէնց երկուսն էլ փճանում են:

Մամուլ կայ: Տասնեակ տարի- ներով ու անհամար դէպքերով փորձուած է, է՛լ հայհոյանք, է՛լ գրպարտութիւն, է՛լ ափաշկարայ սուտ, է՛լ չարախօսութիւն, կեղծա- ւորութիւն: Նեղ թայֆականութիւն է ոչ մի գիւղում գուցէ էնքան անվայել կերպարանք է իր առեւ, որ քան սրա մէջ: Մի յայտնի հրա- պարակախօս պատմում էր, թէ

պարզ խօսում էին մեր իմբազար- տանը, թէ էս կամ էն գրողին, ինչքան էլ լաւ գրուածք հրատա- րակի, միշտ պէտք է գարկել, ծաղ- ըել կամ լուել, մի խօսքով ամէն կերպ աշխատել սպաննել, միայն նրա համար, որ մեզ հետ չի, մեր թայֆիցը չի:

Էդպէս էլ մտէք ազգային, հասարակական, գրական գործիչ- ների մէջ: Մէկը միւսի հռչակն ու յաջողութիւնը տանել չի կարողա- նում:

Հիմի եկէք ուսուցիչներին տե- սէք: Դասերից աւելի շատ էն աշխատանքի վրայ են, որ իրար ոտի տակ փորեն, եւ շարունակ մի որեւէ չնչին դէպք, որ կարելի էր ընկերական շրջանում հեշտ վեր- ջացնել, ազգային հարց դարձրած, տարիներով ձգտում են պաշտօնա- կան ճանապարհով, դատարանով ու մամուլի էջերում մէկը միւսին անուանարկել, հալածել սասարէ- ցից ու սպաննել բարոյագէտ ո՛չ մի մեղմութիւն, ո՛չ մի ներողամտու- թիւն, ո՛չ մի սահման չարութեանը: Ինչու՞ է էսպէս:

Պարզ հասկանալու համար երեւոյթի վրայ պէտք է նայել բնութեան ու պատմութեան օրէնք- ների բարձրութիւնից, էն լայն, խաղաղ ու խոր հայեացքով, որ նրանք միայն կարող են տալ: Ուրիշ ընդհանուր հանգամանքնե- րի հետ զարհուրելի ծնող է եղել մեզ համար մեր պատմութիւնը: Նա երկար դարերով մեզ դրել է բարբարոս ժողովուրդների ոտնե- րի տակ: Իսկ ամէն կենդանի գոյու- թիւն, որ ոտնատակ է ընկնում, եթէ չի մեռնում, այլանդակում է, դառ- նանում ու փճանում: Էսպէս է բնութեան օրէնքը:

Էն հասարակ վարունգի թուփն ինչ է. յայտնի է, որ եթէ նա էլ ոտի տակ է ընկնում՝ է՛լ նրա պտուղը չի ուտում, էնքան է դառնանում:

Նրա համար էլ ձեզ թոյլ չեն տալ, որ նրա թուփը ոտի տակով անէք: Էնպէս դառնանում ու դա- ժանանում է եւ մարդը, նրա հոգին, սիրտը, միտքը, ու ներքին դառ- նութիւնը դուրս է տալի, յայտնու- ւում է եւ՝ աչքերում, եւ՝ դէմքին, եւ՝ խօսքերում, եւ՝ գործերում, ամէն տեղ, ամէն ասպարէզում, ու ամբողջ կեանքը դարձնում է դառն ու դաժան: Եւ էս տեսակ կեանքը կ'ունենայ, այո, շատ բան, եւ «յառաջագիւտութիւն», եւ «կուլ- տուրա», եւ «մամուլ», եւ «գրա- կանութիւն», եւ «ղարց», եւ «բա- րեգործութիւն», բայց էդ բոլորը ներսից ճճիի կերած պտուղի նման են, եւ տառապում են հիմնական պակասութիւններով, մի ընդհա- նուր ցաւով, որի ճարը դրսից անել չի կարելի: Էդ տեսակ կեանքը կը տայ եւ տաղանդաւոր մարդիկ, սակայն նրանք էլ կը լինեն դառն ու դաժան: Բայց նա չի կարող ծնել ազնիւ մարդիկ, բարի սրտեր ու բարձր ոգիներ, հէնց էն, ինչը որ դարձնում է մի կեանք գեղեցիկ ու հրապուրիչ եւ մի ժողովուրդ թանկ ու համակրելի:

Արդ եթէ մենք ունենք ազգային իմաստութիւն, հոգու արիութիւն եւ առողջ բնազդներ, անկարելի է աչքներս փակենք մեր էս ծանր հիւանդութեան առաջ եւ չզգանք, որ մեր հոգին շատ է դառնացած, մեր ներքին մարդը շատ է փճա- ցած, եւ դրո պէտք է կուռելու, առող- ջանալու առաջին պայմանը էն է, որ մենք եւ մեր սրտերում, եւ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«ԲՈՆԱԳՐԱՒՈՒԱԾ ԴՐԱԽՏՆ»

(Բոնագաղթ դէպի ոչնչութիւն)

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հեղինակէն՝ Մարտիկ Մատէն- Եանէն վերը նշուած անուանումով գիրքը. գոր ինքը հայերէնի թարգմանած է անգլերէնից: 404 էջերէ բաղկացած սոյն գիրքը կը պարունակէ դրուագներ, յուշեր, փաստական տուեալներ, որոնք առն- ուած են զանաան հայ եւ օտար աղբիւրներէ, եւ կ'ուզեն ձեռով մը ներկայացնել մեր դատը եւ արդար պահանջները:

Գիրքին մէջ անդրադարձ կայ նաեւ կարգ մը բարեգործ եւ ազգային հարցերուն նուիրուած անձերու կեանքին եւ գործունէու- թեան:

Հեղինակ Մարտիկ Մատէն- Եան լաւագոյնս կը տիրապետէ հայերէն եւ անգլերէն լեզուներուն: Հայերէն թարգմանութիւնը կը կար- դացուի հետաքրքրութեամբ եւ օգտակար հատոր կը նկատուի ի նպաստ հայ դատին եւ ցեղասպա- նութեան: Հետաքրքրական եւ ար- ժէքաւոր այս հատորը Մարտիկ Մատէն-Եան նուիրած է Մեծ Եղեռ- նի զոհերու եւ իր ծնողներու յիշա-

աշխարհքի առաջ անկեղծ խոստո- վանքն էր ու ճանաչենք մեր դժբախ- տութիւնը: Ապա թէ էդ փրկարար գիտակցութեանը կը հետեւեն ինք- նակատարելագործութեան բարձր

տակին:

Գիրքը ձօնած է իր կնոջը, գաւակներուն եւ հարազատներուն: Կարդացուելիք հատոր մըն է եւ զնահատանքի արժանի:

Ն.

ցանկութիւնն ու ազնիւ գործը:

Ուրիշ ճանապարհ չկայ. ներ- սից է լինելու հաստատ փրկու- թիւնը, որովհետեւ ներսից ենք փճացած:

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ «ԱՐԵԱՆ ԾՈՎ»ԷՆ ԱՆԴԻՆ

Մարտիկ Մատէն-Եան

գիրար «յօշոտել» բառին ամբող- ջական իմաստով: Խորքին մէջ թուրքիոյ մէջ պատահած այս ցնցու- մը Պաշտար Ասատի հետեւորդնե- րուն ու անոր պատուիրատուներ- րուն համար պիտի շահարկուի, որ Սուրիոյ վրայի սեւ ամպերը հե- ուացուին քիչ մը:

Հիմա նոյնիսկ չեմ գարմանար, որ նոյն այդ արաբ «բարեկամները» կրնան խօսիլ Հայոց Յեղասպանու- թեան փաստին, քիւրտերու արդար իրաւունքներուն, թուրքիոյ մէջ մարդկային իրաւանց ոտնահարման մասին, լրագրողներու եւ խօսքի ազատութեան մասին: Այսօր յստակ է, որ 31 Մայիսի թուրքիան շատ պիտի տարբերի առաջուան թուրք- իայէն: Ու փաստ է որ հրտողան այլեւս միահեծան չէ իր գահին վրայ: Ան հաշիւ պիտի ներկայացնէ: Ան պարտաւոր է լսելու փողոցի աղմուկը անուսազն:

Թուրք լրագրող Եֆէօրին այս մասին խօսելով նկատել տուած է, որ թուրքիոյ նախագահ Ապտալլա Կիլի աւելի գզօն գտնուած է եւ քանիցս զանգեղով հրտողանին ստիպած է, որ ասպահովական ուժերը դուրս բերուին «Թաքսիմ»-էն, բան մը որ կատար- ուեցաւ շաբաթ յետմիջօրէին:

Աւարտին երեւելի է, որ արեան առաջին մկրտութիւնը ստացած թրքական այս շարժումը կրնայ նոր հորիզոններ բանալ ամբողջ թուրք- իոյ համար ու լաւ պիտի ըլլայ որ Հայկական կողմի բոլոր բաղադա- ցուցիչները մօտէն հետեւին ընթաց- քին առանց ամպագողգող ելոյթներ- րու, առանց լօյծներ կարդալու ու առանց թուրքին հանդէպ արդէն անիմաստ ու օղբի վերագրումներ կատարելու: Հայրենի եզերքին կամ Սփիւռքի մէջ Ասատի հասցէին միշտ գզուշաւոր, միշտ սպասումով ու յաճախ դրական վերաբերում ունե-

ցողները պէտք է հասկնան որ կար- միր գիծէն անդին բոլոր դէմքերը նոյնն են: Այս առումով մենք ստիպ- ուած չենք այդ մեծ աքցանին զոհե- րը դառնալու:

Սուրիական արիւնը կամ թրքա- կան արիւնը համարժէք են: Ոչ մէկը եւ ոչ միւսը մեզի ուրախացնելու տեղիք պէտք է տան:

Պիտի սպասենք որ ամբոխնե- րու բողբոջի փրփուրը խաղաղուի եւ ազատութեան նոր առաւօտները իրենց հետ բերեն ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին ամէնէն Սուրբ պահ՝ ազատութեան պահը: Մենք կողմ չենք կրնար ըլլալ այս պայքարներուն մէջ ու եթէ մարդ- կային ազատութիւններու մասին կը խօսինք, եթէ մարդու արժանիքնե- րէն կը ճառենք, ինդրե՛մ Սուրիա- կան արիւնացեղութեան ամբողջ տե- սաշարը հեղեղուած է այդ պատկեր- ներով, որուն դիմաց Սփիւռքի եւ Հայաստանի ողջ մտաւորականու- թիւնը կը շարունակէ պահել իր անհոգ ու անտեսող քար լուրթիւնը:

Վերջապէս յուսալի է, որ Հայ- կական մասնակցութիւնը Պոլսոյ վեր- ջին դէպքերուն ըլլայ գզուշաւոր մասնակցութիւն տրուած ըլլալով որ թուրքիոյ մէջ Հայոց տառապան- քը փորձ ունի ու որեւէ պահու ինչպէս անցեալի այսօր եւս մեր ժողովուրդը կրնայ ենթակայ ըլլալ անապասելի հարուածներու: Ծիշդ է, որ ի վերջոյ Պոլսոյ հայերը նաեւ թուրքիոյ քաղաքացիներ են, ու մասնակից պէտք է ըլլան երկրի քաղաքական հոլովոյթին, բայց գզօնութիւնը այսօր աւելի քան որեւէ ժամանակ պէտք է առաջնա- հերթութիւն ըլլայ: Աւարտին օրե- րու թաւալքին հետ թուրքիոյ դէպ- քերուն ողջ ընթացքը ցոյց պիտի տայ, թէ կատարուած դէպքերը իրա- պէս դրական ինչ ոք բան պիտի «հրամցնեն» դժգոհ ու «խելագարած ամբոխներ»-ուն:

ՈՂՋՈՅՆ ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՇԱԿ ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻՆ

Շարունակում է 1-էն

կերպով թեմաք եւ Այնթապի հայրենակցական Մշակութային Միութեան մասնակցութեամբ, Զօրայեան Թանգարանէն ներս տեղի ունեցաւ Երուանդ Պապայեանի հարիւրամեակին նուիրուած մեծարանքի պաշտօնական հանդիսութիւն, ուր ներկայ գտնուեցաւ մեծարեալին մանկավարժական, հասարակական գործիչի եւ հեղինակային վաստակով յազեցած խուռներամ բազմութիւն մը, որուն նեղ կու գար հանդիսատեսը:

Օրուան մեծարանքի խորհուրդին պատշաճ յայտագիր մը գործադրուեցաւ զաղովթէս ներս սիրուած արուեստագիտուհի Թագուհի Արզումանեանի գեղարուեստաշունչ հանդիսավարութեամբ: Արզումանեան իր բացման խօսքին մէջ բարի գալուստ մաղթելէ ետք ներկաներուն, ի մէջ այլոց բանաստեղծական վառ ու ջերմ մէջբերումներով արժանաւորապէս բնութագրեց օրուան մեծարեալ, հարիւրամեակ կրթական մշակ՝ Երուանդ Պապայեանի կրթական, հայրենասիրական, հայապահպանման եւ հայ գիրի ու գրականութեան աստար մարդու բեղուն վաստակը, զոր շուտով ծաղկեցուցին ԱՄՔ Երաժշտանոցի երկուսուսանողները, «Մաշտոցեանք»ի խմբային գրաւիչ արտասանութեամբ, որ արժանացաւ ներկայ հանդիսատեսներու բուռն ծափահարութիւններուն:

Այնուհետեւ բեմ հրաւիրուեցաւ գլխաւոր բանաստեղծ, գաղովթի ազգային դէմքերէն Տօքթ. Միմոն Միմոնեան: Ան, ծանրասլակէ ետք մեծարեալի՝ Հիւսիսային Մուրիոյ Հայկաջ քաղաքի՝ Կիլիկեան Երկրորդական վարժարանէն մինչեւ Պէյրութ, վահան թէքէեան վարժարան՝ կրթական մշակի, ազգային գործիչի, փնտուած հրապարակախօսի, տիպար միութենականի եւ մինչեւ իր այս յառաջացեալ տարիքը տակաւին յօդուածագրի արժանիքներուն մասին, դիտել տուաւ, թէ՛ «Պրն. Երուանդ Պապայեանի կենսագրութիւնը տարեգրութիւնն է հայ Սփիւռքին, անոր յուզումներուն, տաղանայներուն, բայց նաեւ կազմակերպմանն ու հզօրացմանը, եւ այս բոլորին մէջ, ան եղաւ գործօն մասնակից ու շինարար դերակատար, Սփիւռքի հետզհետէ պառակտող կեանքին մէջ որպէս հետեւանքը ազգային թէ՛ միջազգային քաղաքական վերիվայրումներուն»: Թարգելի բանաստեղծը իր ելոյթը աւարտեց ըսելով, թէ՛ «Պապայեան եղաւ այն սակաւթիւններէն մէկը, որ շփոթութեան եւ անկայունութեան մէջ կրցաւ ստեղծել հոգեկան կայունութիւն մը իր աշակերտներուն մէջ, որ ամբարպետող ազդակներէն լաւագոյնն է ազգապահպանման առաքելութեան մէջ»:

Գեղարուեստական յայտագրի երգի բաժնի մէջ իր հրապուրիչ ձայնով ելոյթ ունեցաւ հայրենի տոխակ՝ Անահիտ Ներսիսեան, իսկ ասմունքով հանդէս եկաւ Արա Գազանճեան, որոնք բուռն ծափահարութիւններու արժանացան, իսկ Այնթապի հայրենակցական Մշակութային Միութեան Ատենապետ՝ Տիար Աւետիս Տէմիրճեան իր գլխաւորած Միութեան, իսկ Տիար Կարպիս Պալըքճեան Հայկաջի Կիլիկեան վարժարանի անունով յուշատախտակներ յանձնեցին մե-

ծարդոյ Տիար Երուանդ Պապայեանին առ ի գնահատանք իր բազմամեայ ծառայութիւններուն հայրենակցական միութենէ եւ կրթական կեանքէ ներս: Կարգացուեցան նաեւ ԱՄՆ-ի Ներկայացուցչական Տան Անդամ՝ Ատամ Շիֆի, Լոս Անճելըսի վերակացու՝ Մայքըլ Անթոնովիչի, Գաւառապետ՝ Անթոնի Վիարակոզայի, ինչպէս նաեւ Հ.Բ.Ը.Մ. ի նախագահ՝ Պերճ Սեդրակեանի շնորհաւորական ուղերձները, որոնք բարձր կը նկատէին հարիւրամեայ Երուանդ Պապայեանի ներդրումը մեր համայնքի կեանքէն ներս:

Հարիւրամեայ Ուսուցչապետ եւ Տնօրէն Երուանդ Պապայեանի աշխարհացրիւ աշակերտներու կողմէ Լեւոն Քէշիշեանի սրտի ջերմ խօսք ու յուշերու պատմումներէ ետք, բուռն ծափահարութիւններու ներքոյ, ծերունացարդ մեծարեալը, թէեւ նստած, բայց ինչպէս միշտ՝ պերճախօս եւ հատու՝ իր երախտագիտութեան խօսքը ուղղեց Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, Յովնան Արք. Տէր-տէրեանին, յուշատախտակներով հանդէս եկողներուն, Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ Արեւմտեան Թեմին, Այնթապի Հայրենակցական Մշակութային Միութեան, Կիլիկեան վարժարանի Խնամակալութեան, յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը բերողներուն եւ ներկայ հասարակութեան, իր անձին հանդէպ ցոյց տրուած յարգանքին ու բարի խօսքերուն համար:

Հանդիսութեան պաշտօնական բաժինը, որուն պիտի յաջորդէր հիւրասիրութիւն՝ իր աւարտին հասցնող Առաջնորդ Սրբազան Հայրը իր հուսկ բանքին մէջ պիտի ըսէր. «Ձեզի բոլոր սրտէ կը մաղթենք աստուածային բիւր օրհնութիւն: Ձեր ծննդեան հարիւրամեակը պարզել մըն է եւ՛ Ձեզի եւ՛ բոլորիս համար Աստուծոյ կողմէ: Ձեզի՝ որպէս վարձատրութիւն Ձեր նուիրաբերեալ կեանքին, եւ մեզի, որպէսզի Ձեզմով լեցուի մեր կեանքը»:

Միւրեւի մեծարեալ Պրն. Երուանդ Պապայեան, յանուն «Մասիս» շաբաթաթերթի Խմբագրական Մարմնի, վարչական Անճնակազմի եւ «Մասիս» շաբաթաթերթի Օժանդակ Տիկնաց Յանձնախումբի եւ «Մասիս»-ի շարքային ընթերցողներու՝ ի խորոց սրտէ կը շնորհաւորենք Ձեր ծննդեան 100-ամեակը, որուն թուական ճնշիչ մեծամասնութիւնը դարձուցիք համակ նուիրում՝ հասակ առնող մեր նոր սերունդներու հայեցի դաստիարակութեան, հայապահպանման արժէքներու սրբագործման եւ մեր ազգային պահանջատիրութեան սրբազան պաշարին: Նաեւ, նուիրուեցաք սփիւռքահայ մեր կրթական եւ մշակութային կառուցաներուն ամբարպետով աշխատաբներուն՝ միշտ գերադասելով մեր ազգին ու հայրենիքին գերագոյն շահերը:

Այս առիթով, սիրելի Պրն. Պապայեան, ընդունեցէք մեր շնորհակալութիւններն ու սրտախօս գնահատանքը, երկար տարիներ «Մասիս» շաբաթաթերթին Ձեր բերած հետաքրքրութեան, աշխատակցութեան, գնահատանքներուն ու շնորհաւորանքներուն համար, որոնք միշտ խրախուսած են մեզ, ինչ որ նաեւ Ձեր նպատակն էր:

Քաջաւորջ եւ արեւշատ կեանք Ձեզի՝ Պրն. Պապայեան:

ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ ՄԱՇՏՈՑ ԳՈՒԷԾԻ

Շարունակում է 13-էն

քի վարիչ՝ դուրս. Օննիկ Հայրապետեանի եւ հոգաբարձութեան ատենադպիր՝ սօքթ. Վարուժան Կապուչեանի:

Օրուան հաճելի անակնկալն եղաւ պատուագրերու տուչութիւն «Տարուայ Մայր»ը կոչումին, որու արժանացան Տիկ. Նորա Քէսապեան եւ Տիկ. Միրվարդ Վարդանեան, եւ «Տարուայ Հայր»ը կոչումին արժանացաւ սօքթ. Վարուժան Կապուչեան:

Հանդիսութեան աւարտին, դուրս. Օննիկ Հայրապետեան շնորհաւորեց շրջանաւարտները մաղ-

թելով ծրագիրներու նուաճումներ, ուժ եւ կորով իրենց ասպարէզին մէջ, յորդորելով չբարարարուիլ անոնց ստացած ուսումով այլ ձգտիլ միշտ աւելիին, դիմագրաւելու ապագայի մարտահրաւէրները, իրագործելով հայասէր ու ազգասէր սերունդներ պատրաստելու սրբազան առաքելութիւնը:

Ներկաները հրաւիրուեցան Սուզաննա Թաղէոսեանի նրբաճաշակով զարդարուած հիւրասեղանը, համտեսելու ու ճաշակելու այն համադրամ ճաշերն ու անուշեղէնները, որ պատրաստուած էին շրջանաւարտներու կողմէ:

ԺԱՄՆ Է

Շարունակում է 15-էն

Ազրպէյճանցիք 27.000 խաչքար աւազի վերածեցին: Մեր փոխարէն ուրիշ ժողովուրդ մը աշխարհով մէկ մամուլն ու տեղեկատուական բոլոր միջոցները պիտի օգտագործէր անհրաժեշտ հանրային կարծիքը ստեղծելու համար:

Իսկ ի՞նչ ըրինք մենք. ըստ իս՝ հազիւ ծպտուն մը հանեցինք: Ինչօր, որովհետեւ անհատ սրտցաւ ուժերը շատ քիչ են համաշխարհային կարծիք ստեղծելու համար:

Մենք կազմակերպուեցանք Արցախի մէջ: Անտառի օրէնքի այս շարունակական ընթացքին մէջ պետութիւնները միայն ուժէ կը հասկնան: Իրականութիւնները, փաստե-

րը, գիտութիւնն ու մշակոյթը եւս գէնքով կը պաշտպանուին: Գործի անցնելու ժամանակը վաղուց հասունցած է:

Միայն մէկ ու միասնական ճակատ դառնալով կարելի պիտի դառնայ իրականացնել մեր մեծ երազը:

Աշխարհը միայն այդ ժամանակ հաշուի պիտի նստի մեզի հետ ու այն ատեն միայն պիտի հասկնայ, որ մենք ոչ թէ Հայոց Յեղապանութեան ճանաչումը, այլ Հայոց պապենական հողերուն վերադարձը կը պահանջենք:

Որպէս պահանջատէր պէտք է ներկայանանք աշխարհին: Սթափիլ պէտք է, ուժերը համատեղել ու գործի անցնիլ պէտք է: Ժամն է:

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Հնչակեան Քսան նահատակներու կախաղան բարձրացման 98րդ տարեդարձին առիթով, առաջին անգամ ըլլալով Պոլսոյ մէջ Յունիսի 15ին տեղի ունեցած լիշատակի ոգեկոչման աննախադէպ եւ պատմական այս միջոցառումէն խանդավառուած, Լուիզիանայի ծանօթ ազգայիններէն եւ մեր թերթի ուղղութիւնն ու բովանդակութիւնը քաջալերող Տէր եւ Տիկ. Սարգիս եւ Նորա Գալթագճեան \$1000 տոլար կը նորհրեն «Մասիս»-ի բարգաւաճման ֆոնտին:

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Բարձր գնահատելով «Մասիս» թերթի քաղաքական ուղեգիծը եւ բովանդակութիւնը եւ անդրադառնալով Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած Հնչակեան 20 կախաղաններու յուշահանդէսը Պալատի հրապարակի մէջ մի ոմն այս պատմական իրադարձութեան առիթով 100 տոլար կը նուիրէ «Մասիս»ին:

ՇՐՈՒՅՑ

Երկար տարիներէ ի վեր կ'աշխատակցիմ «Մասիս»ին, որուն խմբագիր Տօքթ. Արշակ Գազանճեանին հետ բարեկամութիւնս կը գոյատեւէ Լիբանանի երանելի օրերէն ի վեր:

Այժմ ստիպուած կը զգամ դադրեցնել «Մասիս»ին աշխատակցութիւնս՝ քիչ մը երկար ապրելուս եւ տեսողութեան դաւաճանութեան պատճառաւ:

Յաջողութիւն կը մաղթեմ «Մասիս»ին անխոնջ խմբագրին եւ իր ստանձնած ազգօգուտ առաքելութեան:

Սիրով՝ Հայկ Նազգաշեան

OFFICES FOR RENT IN PASADENA

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով Հետաքրքրուողներն
հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

ՎԱՐՑԱԶՈՒՅՑ ՏԻՊՐԱՆ ՄԱՆՈՒՐԵԱՆԻ ՎԵՑ

Շաբաթական 14-ԷՋ

Հնչիւնային համակարգի հետ, որը գոյացել է հայոց լեզուից: Դա յատակ է, եւ դա ինձ համար եղել է սկզբունք՝ այս տեսակ երգել լատիններէնը: Գիտէ՞ք, սա ոչ միայն ազգային կողմը շեշտելու մի տեսակ ներքին պահանջ է, այլեւ մի նոր հնչողութիւն է բերել լատիններէնին:

Եւ երաժիշտներ, երգիչներ, որ գիտեն ամբողջ լատինական երգեցողութեան աւանդոյթները ֆրանսիական երաժշտութեան մէջ, անգլիական երաժշտութեան մէջ, իտալական երաժշտութեան մէջ, չեմ կարծում, որ յաճախ են տեսել այսպիսի արեւելեան մտածողութիւն կամ տեսել են երբեւէ: Ուրեմն, սա նաեւ մի տեսակ նոր դուռ բացել է նշանակում ժանրի ներստում:

Հ.- Արդեօք Ձեր «Ռեքվիէմը» որոշակի յեղափոխութիւն է համաշխարհային երաժշտութեան մէջ:

Պ.- Ձեմ կարող այդպէս ասել: Ուղղակի այն ինքնուրոյն աշխատանք է՝ իր ինքնատիպութեամբ, իր նկարագրով: Կարծում եմ, այսօր քանի էլ քիչ չէ մի հայ հեղինակի համար, ով մտնում է այսպիսի հսկայ աւանդոյթներ ունեցող ժանրի շրջանակ: Այստեղ շատ մեծ երաժիշտներ են աշխատել, եւ այս հսկայական շարքին, որ ստեղծել են մեծագոյն երաժիշտներ, նրանց կողքին բերել եւս մէկը, ինքնին չափազանց մեծ քննութիւն է: Ես, անկեղծ ասեմ, մեծապէս բաւարարուած կը լինեմ, եթէ ունենալիք կիսի իմ մօտեցումը, իմ երգեցողութիւնը, իմ վշտակցութիւնը մեր ցաւին: Եթէ կիսի, ես ինձ լիովին բաւարարուած կը զգամ եւ աւելի լաւակնութիւնը շուրջում:

Եթէ եղաւ, անչափ ուրախ կը լինեմ: Շատ կ'ուզեմ, որ այն մտնի նաեւ Ռեքվիէմների շարքը՝ իբրեւ կատարուող գործ, որովհետեւ յաճախ են այսօր տարբեր երկրներում, նաեւ մեզանում գրում գործեր, որոնք մէկ, երկու անգամ հնչելուց յետոյ մոռացութեան են տրուում: Խնդիրը ոչ միայն գրելն է այնպէս, որ կատարուի, այլ նաեւ այնպէս գրելը, որ երբորդ, չորսորդ, տասներորդ անգամ կատարուելու պահանջ ծնի գործն ինքնին: Եթէ այդ եղաւ իմ «Ռեքվիէմի» պարագային, ես ինձ վաստակած կը զգամ:

Հ.- Կարելի՞ է ասել, որ Ձեր ստեղծագործութեամբ մի կողմից՝ եւրոպական մշակոյթը, քաղաքակրթական արժեքները բերում էք Հայաստան, միւս կողմից՝ հայկական քաղաքակրթական արժեքները եւ հայկական մշակոյթը տանում էք դէպի Եւրոպա:

Պ.- Իհարկէ, կան այս կարգի շփոթմաներ: Գիտէ՞ք, արուեստն առհասարակ շփոթմաների գոյութիւն է: Չկայ արուեստ, որը փակ դարպասների ետեւում է գոյանում եւ ապրում է տեւականօրէն: Արուեստը սահմաններ չի ճանաչում:

Մարդ ուզում է ճանաչել իր կողքին ստեղծածը, նա իր կողքինի գեղեցիկը նույնպէս համարում է իրենը: Դա ամբողջ պատմութիւնն է յուշում: Այս կայերի արդիւնքում գոյանում են շատ հետաքրքիր սինթեզման հնարագործութիւններ: Մենք անցնալի շատ հետաքրքիր կայեր ունենք Արեւելքի արուեստի հետ, նոյնիսկ Հեռավոր Արեւելքի արուեստի հետ՝ եւ՝ երաժշտու-

թեան մէջ, եւ՝ երաժշտութիւնից դուրս նաեւ: Տեւականօրէն շատ ինթենսիւ եւ եղել մեր կայերն Արեւմուտքի հետ: Մենք բաց ենք եղել արեւմտեան մշակոյթի ուղղութեամբ նույնպէս: Դեռ Կիլիկեան աշխարհից, Կիլիկեան Հայաստանից եւ յետագայում՝ եւս:

Պատահականութիւն չեն Չուխաճեանի օփերաները, որ վերտիով հիանալու, վերտիից ազդուելու պայմանով են գոյացել, ճիշդ է, բայց ինքնատիպ, մեր արմատների հետ որոշակի առնչութիւններ ունեցող ստեղծագործութիւններ են եւ այս ձեւի մէջ՝ կայացած: Եւ միայն Չուխաճեանը չէ, շատ հետաքրքիր անուններ ունենք: Ուրեմն, մշակոյթն ինքնին բաց միջավայրի, բաց յարաբերութիւնների աշխարհ է: Մենք, առհասարակ, շարժուն ենք: Հայերս սիրում ենք շարժուել այստեղից այնտեղ: Եղել է վաճառականութիւնը, եղել են մեր տպագիր գրքերը, եղել են վենետիկը, Սուրբ Զաքարը...

Մեր շփոթմանը չափազանց շատ են, հետեւաբար՝ այս շփոթմանը արդիւնքում մենք նաեւ մերն ենք տարածել, մեծ մասամբ ճարտարապետութիւն, ինչո՞ւ չէ, գեղանկարչութիւն, եւ հիմա էլ, մինչեւ հիմա շարունակուել է դա: Ուրեմն մենք տարածել ենք մերը, բայց նաեւ իւրացրել ենք: Իհարկէ, իմ «Ռեքվիէմը» բնական այս ընթացքի արտայայտութիւններից մէկն է: Բնական կայերի, դարերով գոյութիւն ունեցող շփոթման արտայայտութիւններից մէկն է՝ այսօր կայացած: Սա մի արտայայտութիւն է, որ այսօր կարեւոր է գիտակցելը, մանաւանդ՝ եկող սերունդի համար, կրօնալիզացիայի հարկադրանքով մեծ շփոթման տարածք մտնող մեր երկրի համար: Կարելի է լինել եւ՝ լատիններէն երգող, եւ՝ հայ ելեւէջների հիմքի վրայ այդ լատիններէնը երգող: Դա կարեւոր է:

Կարող է օգտակար օրինակ լինել սերնդի համար, որ, անշուշտ, շփոթման լայն դաշտ դուրս գալու պահանջն ունի արդէն: Մերոնք՝ երիտասարդները, ես գիտեմ, որ արդէն այդ ուղու վրայ են, նրանցից շատերը դրսում սովորում են, ետ են գալիս, ոմանք իրենց լաւ, ամենաբեղմնաւոր գործունէութիւնը գնալ-գալու ընթացքին են ծաւալում, այստեղ էլ են անում, եւ նրանց կայերն իրենց օգնում են լայն լսարան ստեղծելու իրենց շուրջը: Ես այդ երաժիշտներին գիտեմ, երիտասարդներին գիտեմ, շատ սիրում եմ: Ուրեմն, երիտասարդները, յուսամ, կարող են վստահ լինել, որ այս կարգի օրինակները մեզանում, այս կարգի սինթեթիք մտածողութիւնը կարելի է շարունակել:

Հ.- Ես նկատի ունիմ, որ ժամանակին Կոմիտասը հայ երգը եւ հայ երաժշտութիւնը տարաւ Եւրոպա, ներկայացրեց Եւրոպական քաղաքակրթութեանը: Արդեօք այսօր Ձեր «Ռեքվիէմը» կատարում է նոյն գործառնոյթը:

Պ.- Անշուշտ, Կոմիտասն իր ժամանակին փառաւորապէս է իրականացրել հայ երգն օտարներին ներկայացնելու ծրագիրը: Նրանից յետոյ եկողները՝ Սպենդիարեանը, Խաչատրեանը, այդ ծրագիրը շարունակողներն են եղել: Այնքանով, որքանով «Ռեքվիէմն» ինձ պատուելի եւ կատարել են գերմանացիները, ուրեմն ես նույնպէս ինձ

թույլ եմ տալիս մտածելու, որ ես էլ այդ գործը շարունակողներից մէկն եմ: Գիտէ՞ք, Կոմիտասը նախադրափոխական շրջանի երաժիշտ էր, որ կրթութիւնն էր ստացել Գերմանիայում, աւանդոյթներին լաւ ծանօթ էր, գերմանականից բացի, շատ լաւ գիտէր նաեւ ֆրանսիական երաժշտութեան բոլոր իւրապատկութիւնները:

Գերմանական կառուցողական միտք եւ ֆրանսիական երաժշտութեան գունամտածողութիւն: Հենց իր ժամանակ էին, չէ՞, իմպրեսիոնիստները գործում երաժշտութեան մէջ՝ Տեպիւսին, Ռաւէլը... Մեր երաժշտութեան մէջ այդ գունամտածողութիւնը բացառիկ գեղեցիկ արտայայտութիւն ունեցել է, ունի թէ՛ բանահիւսութեան մէջ, թէ՛ հոգեւոր երաժշտութեան մէջ, թէ՛ նուազի մէջ, թէ՛ գորգագործութեան մէջ, թէ՛ բանաստեղծական արուեստում:

Ուրեմն, երբ սովետական իրականութիւն մտանք, այլեւս ոչ այնքան Եւրոպան էր մեզ համար մեզ ներկայանալու, մեր ուժերը մէջտեղ բերելու հրապարակը, որքան Ռուսաստանը, Մոսկուան: Մենք մի քանի տասնամեակ մեր լաւագոյն դահլիճը, քննութիւն բռնելու լաւագոյն լսարանը համարեցինք Մոսկուան, Լենինկրատը: Լաւ էր, որ այդպէս էր, որովհետեւ այդ քաղաքներում բարձր երաժշտական-մշակութային կեանք կար այն տարիներին:

Այսօր դրանք եւս կան, բայց այսօր դրանց շարքին առհասարակ ամբողջ աշխարհն է՝ եւ՝ Եւրոպան, եւ՝ Միացեալ Նահանգները: Շփոթմանը դաշտը չափազանց մեծ է, բնական է, եւ, այսպիսով, Կոմիտասի գծած ուղին այդ կայերի իմաստով կարծես թէ հարստանալով վերադառնում է իր նախկին վիճակին, եւ հայ երաժշտութեան ներկայանալու հրապարակը այլեւս ոչ միայն Ռուսաստանն է, այլեւ ամբողջ ազատ աշխարհը:

Հ.- Մատարո, Հրանտ Մաթեւոսեանն ասում էր, որ ինքն ուզում է գրել հայկական Աւետարան, Դուք վերջերս մի հարցազրոյցում ասացիք, որ ուզում էք գրել հայկական Պատարագ:

Պ.- Այո, 90-ական թուականներին ես գրել եմ եօթ աղօթքների շարք՝ Ներսէս Շնորհալու «Հաւատով խոստովանիմ» աղօթաշարից: Սրանք ես գրել եմ Լոստոնում գործող մի հրաշալի քառեակի համար՝ երգեցիկ քառեակի եւ ալթի համար: Այս Աղօթաշարը կատարուեց, ձայնագրուեց, որից յետոյ հիմա յաջորդ հոգեւոր ծառայուն գործը «Ռեքվիէմը» եղաւ: Ըստ երեւոյթին, այս երկուսի շարունակութիւնը պէտք է լինի Պատարագը կամ դրան համարժէք մի այլ հոգեւոր մեծակտաւ գործ: Այս երեք գործերի շարքը: Առաջինը արել եմ Ներսէս Շնորհալու բառերով, աղօթքներով, գրաբարով, երկրորդս՝ լատիններէն, երրորդը գեոորոնումների, որոշումների ընթացքի մէջ է՝ նախ եւ առաջ լեզուի տեսակէտից: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ իմ միտքը եկեղեցու արարողակարգի Պատարագ ստեղծելը չէ: Իմ նոր գործը լինելու է համերգասրահի համար, որտեղ կը լինեն նուազախումբ, երգչախումբ, եւ առհասարակ մեծ կազմ կը ներկայացնի հոգեւոր բովանդակութեան այդ գործը: Սրանք երազանքներ են դեռ, չգիտեմ: Նախ պէտք է Աստծու

ողորմածութիւնը, առողջութիւնը: Մի քանի տարուայ աշխատանք է: Միեւնույն է, կը գոյանայ մի օր սա, անկասկած: Անշուշտ, լաւ օրինակներ ունենք մենք: Արդէն կան: Այդպիսի համերգային մի լաւ Պատարագ է ստեղծել Դաւիթ Հալաճեանը, ով Շուէյցարիայում է ապրում: Իմ նպատակն ինձ համար, իմ տնտեսութեան մէջ, իմ երաժշտական ընտանիքի մէջ այս ժանրը վաւերացնելն է, որ կը միանայ աղօթքներին, «Ռեքվիէմին»:

Հ.- Արդեօք մենք այն հասարակութիւնն ենք, որ լիովին ենք այսօր լսել «Ռեքվիէմը», լսել այդ կարգի երաժշտութիւն, մնացել ենք նոյն լիովին լի է ինչ-որ բան:

Պ.- Նոյնն ենք: Շուկան, առեւտուրը մեր կեանք են ներխուժել, այո: Բայց չեմ կարծում, թէ ամբողջովին միայն շուկայի մարդ դարձանք: Չեմ կարծում: Շուկան մեր կեանքում որոշակի դեր ունի: Ե՛ւ շուկայի տէրերը, եւ՝ շուկայի փոքրիկ գործիչները, եւ՝ ինքներս, որ պահանջ ունենք շուկայ այցելելու, այս ամբողջն, անշուշտ, գոյութիւն ունի, այո:

Առեւտրի աշխարհը «չի կարելի» տակից վերջապէս դուրս է եկել: Մի առիթով ես ասում էի, որ, ի վերջոյ, իհարկէ կարեւոր է, թէ ում համար ես գրում, լսարանն ով է, բայց, միաժամանակ, շուկայական յարաբերութիւններից, վարք ու բարքից անկախ, պէտք է նայել առաջ: Ես փաստագրող չեմ:

Եթէ փաստագրական արուեստ լինէր իմը եւ այսօրուայ շփոթմանը ուղղակի արտայայտութիւն լինէր, եւ կամ բաւարարէր այսօրուայ շփոթմանը ինդիքը, այո, դա մի բան է: Բայց տեսէք, վարպետը՝ Մարտիրոս Սարգսանը, ծաղիկներ էր նկարում: Այնքան շքեղ գոյներ, ցնծուն մի աշխարհ էր նկարում՝ մի ոտքով 15 թուի մէջ էր, մի ոտքով՝ երկրի լինել-չլինելու արհաւիրքի մէջ էր: Այնպէս որ, երբեմն արուեստի ինդիքը այդքան անմիջականօրէն կամ միաժամանակ այսօրուայ իրականութեան հետ այդքան պարզ կայեթի մէջ չէ: Երբեմն այսօրը վաղուայ ուղղութեամբ այս կամ այն հրամայականն ունի, հենց այդպէս էլ հրամայականն է իշխողը դառնում: Նոյնը Խաչատրեանի օրինակն է: Երեք թուին է ծնուել, յաջորդ սերունդն է, փաստօրէն, Եղեճից փրկուած: Այդ գեներալի հսկայ ուժը, որ տուել է մեր գենը, որ մարդ երգի «Սպարտակ», Հին Հռոմ, այդ ուժերը...

Ո՞վ է երգողը, ոչնչացումից մի կերպ մագապուրծ մի ժողովուրդ, ահռելի ողբերգութիւն տեսած մի ժողովուրդի գաւակ մէկ սերունդ յետոյ երգում է այդ: Առեղծուածներ են սրանք: Սրանք մեծ առեղծուածներ են, որոնց պատասխանները պէտք է փնտռել, ըստ երեւոյթին, ապրող ժողովրդի ուժի, ընդերքի մէջ, իր ներքին ծրագրի մէջ, երեւի թէ: Պիտի գրեմ իմ այս նոր գործը: Պիտի աշխատեմ գրել այդ գործը: Տայ Աստուած: Ես շատ կ'ուզեմ, որ դա յաջողուէր: Եթէ այս մեծ գործն էլ անէի, մի տեսակ իմ պարտքն այս բնագաւառին գոնէ տուած կը լինէի: Լաւ է, որ եղաւ այս օրինակն ինձ համար, «Ռեքվիէմը» եղաւ: Հիմա կարելի է քայլ անել սրահի վրայ՝ երգչախումբ, նուազախումբ: Ի վերջոյ, եկեղեցու ամբողջ նիւթի՝ ծրագրային նիւթի հիմքի վրայ...

« 168 ԺԱՄ »

ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՊՈԼԻՍ

Շարունակում է 6-էն

Իւրաքանչիւր նահատակի լուսանկարը, այլ հայերէն ու թրքերէն լեզուներով գրքոյկներ հրատարակած են՝ «201er-ներ» խորագրով, որ շատ բան կը պատմէ անոնց լայնախոսութեան եւ ազատամտութեան մասին:

Սրահը շուտով կը լեցուի, թուրքիոյ մէջ մարդիկ կը չարգեն ժամադրութիւնը: Հանդիսութիւնը կը տեւէ երկու ժամ: Անձնագէտ, շատ չեմ հասկնար թրքերէնով արտասանուած ուղերձները, բացի քանի մը ծանօթ բառերէ: Բայց ներկաները ոչ միայն կը հասկնան, այլ հետաքրքրուած են: Անձ մը կ'առաջարկէ մէկ վայրկեան լուսթեամբ չարգել նահատակներուն լիշատակը, ուրիշ մը կը խոստովանի, որ ցարդ ոչինչ գիտէր իր հայնպարավաճառի նախահայրերու պատմութեան մասին: Առաւելագոյնս ոգեւորուած են պոլսահայ հանդիսատեսները: Յեղափոխական կազմակերպութեան մը Պոլիս վերադարձը մեծ նշանակութիւն ունի տեղի հայերուն համար, շատ աւելին քան ինչ կը պատկերացնէինք: Կը հարցնեն Փարամազին, Մուրատին, ցոյցերուն, ապստամբութիւններուն մասին: Ենթադրուած ուղեւորութեան ամէնէն տպաւորիչ դրուագը սակայն, Հնչակեան դրօշին տիրանալու «վիճաբանութիւնն էր»: Բանախօսներու սեղանէն կարտուած կարմիր դրօշը սկիզբէն «ապահոված» էր Առնօ անունով երիտասարդ մը, որ մաս կը կազմէ հայկական Նոր Զարթօնք կազմակերպութեան: Հանդիսութեան աւարտին, Առնօն երկվայրկեան չինայեց առնելու դրօշը եւ զայն ծալելով պաշտօնակիրն մէջ տեղադրելու: Ներկաներէն մէկը թրքերէնով կը խօսէր երիտասարդին հետ: Բառացիօրէն չհասկցայ, սակայն ակնյայտ էր որ երկրորդ տղան ալ դրօշակ մը կ'ուզէ: «Կը փափաքէր որ իրեն տամ, սակայն ես երկար ժամանակէ ի վեր կ'ուզէի այս դրօշն հատ մը, որպէսզի մեր կազմակերպութեան գրասենեակին մէջ կարնեմ», պատմեց Առնօն, զանձի մը տիրանալու ակնյայտ

հրճուանքով: Որեւէ մեկնաբանութիւն չունէի:

Երկու տարբեր տեսակետեր

Առաւօտեան, թաքսիի երիտասարդ վարորդ մը մեզի կը փոխադրէ Պալեան եղբայրներու կառուցած սուլթանի Տոլմապախէ պալատը: Վարորդը էրտողանի հետեւորդներէն է: Ան կը բողոքէ ցուցարարներուն դէմ եւ կը գովաբանէ երկրի վարչապետին իրագործումները: «Քիչ մնաց, որ Օսմանեան կայսրութիւնը վերականգնենք», կ'ըսէ ան, առանց իմանալու որ 4 ուղեւորները՝ հայեր են: «Allturkey.am» կայքէջի խմբագիր Գէորգը կը զգուշացնէ թրքերէնով. «Կայսրութիւն հաստատեցէք, սակայն այս անգամ Հայաստանին չմօտենաք»: Ապա, 10 վայրկեան երկարող ուղեւորութեան ընթացքին, վարորդն ու Գէորգը կը վիճին: Թուրքը կը պնդէ, որ հայերուն սպաննեց Աթաթուրքը, ո'չ սուլթանը, իսկ հայը կը բացատրէ, որ սպաննեցին բոլորը, սկսեալ սուլթանէն, անցնելով Երիտ թուրքերէն, հասնելով մինչեւ Աթաթուրքը: Բնականաբար, մէկը միւսին չի կրնար համոզել: Ուղեւորութեան աւարտին, վարորդը անպայման կ'ուզէ մէկ առ մէկ թօթուել իր հայ յաճախորդներուն ձեռքերը: Պալատին մէջ, հակասական պատկեր ներկայացնող թուրք մը՝ մեր ուղեցոյցը: Բնականաբար, ան իր բացատրութեան մէջ չի լիշատակեր պալատը կառուցողներուն անունն ու ինքնութիւնը: Կ'որոշենք զայն «անկիւնի բերել»: «Emedia.am» կայքէջի տնօրէն՝ լուսանկարիչ Սեդրակը, աւելի քան 60 զբօսաշրջիկներու ներկայութեամբ անմեղ հարցումը կ'ուղղէ. «Ո՞վ կառուցեց այս պալատը»: Ուղեցոյցը կը պատասխանէ. «15 ճարտարապետներ գործեցին, սակայն գլխաւոր ծրագիրը կը պատկանէր Պալեան եղբայրներուն, որոնք հայեր էին»: Կը հանգստանանք: Մեզի ընկերակցող ճափոնցիները, եւրոպացիները եւ արաբները ճանչցան հայուն ներդրումը: Ուղեցոյցը սակայն բաւական լայնախոս դուրս կուգայ: Ան նախ կը բացայայտէ

Պայագիտի հրապարակին վրայ

մեր հայ ըլլալը, ապա մօտենալով անվերապահ կը խօսի հայկական դատին, Պոլսոյ եւ Օսմանեան կայսրութեան մէջ հայերու ներդրումներուն մասին: Ան կը բացատրէ, թէ ինչպէս վերջին տարիներուն դիւրացած է թղթածրարին արծարծումը, սակայն ոմանք տակաւին չեն ընկալեր ինդիքը: Ուղեցոյցը նաեւ մեզի խորհուրդ կուտայ այցելել Պալեաններու կառուցած այլ պալատները: Հակասական երկու պատկերներ՝ մէկ ժամուան ընթացքին:

Վաղուան հուճօքը

Պայագիտ հրապարակը Սոֆիա տաճարէն շատ հեռու չէ: Տարածութիւնը կը հատենք ոտքով: Պոլսոյ Ֆաթիհ հատուածին մէջ ենք: Զգուշացուցին, որ այնտեղ կրնան ըլլալ մարդիկ, որոնք բարեացակամ չեն քրիստոնեաներու հանդէպ: Ձեռնարկի մէկ ժամուան ընթացքին, նման երեւոյթ չնկատեցինք: Հրապարակի որոշ հատուածներ ձեւափոխուած են: Քսան կախաղաններու պատմական լուսանկարներու ետին յայտնուած կա-

ռօցը այսօր դարձած է Պոլսոյ համալսարանի գլխաւոր դարպասը: Ծառերը աճած են, սակայն հրապարակի քարերը ակնյայտօրէն հինաւուրց են: Հաւանաբար կախաղանները բարձրացած էին նոյն քարերուն վրայ: Հրապարակը փոխուած է, սակայն ներշնչումը սաստիկ հզօր է: Պայագիտի հրապարակին վրայ եւս հակասութիւններ կը տիրապետեն, սակայն այս անգամ մեր մտքերուն եւ սրտերուն մէջ: 1915-ի սարսափն ու 2013-ի հպարտանքը, անցեալի ողբը եւ ներկայի վճռակամութիւնը, պատմական անարդարութիւնը եւ ապագայի նոր հորիզոնները:

1996 թուականին, երբ Սահակեան Լեւոն Մկրտիչեան Գոյէճի բեմէն ասմունքեցի Քսաններու նուիրուած Գառնիկ Աթթարեանի բանաստեղծութիւնը, բնականաբար չէի պատկերացնէր, թէ 17 տարիներ ետք Պոլսոյ մէջ, կախաղաններու իսկական վայրէն պիտի կրկնեմ նոյն բանաստեղծութեան վերջին տողերը. «Պայագիտի բարձունքէն, ես վաղուան հուճօքը տեսայ»:

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՈՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
 \$ 100,00 (Air Mail) for Canada.
 \$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----
 Address: -----
 City: ----- State:----- Zip Code:-----
 Country: -----
 Tel:----- Fax: -----

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

Կիրակի, 14 Յուլիս, 2013, «Մասիս» շաբաթաթերթի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի նախագահը («Պրանչ»): Վայր՝ 1400 Coronet, Pasadena: Մուտքի սակ՝ \$50:

ARMENIAN COMMUNITY COALITION
 PROUDLY PRESENTS
THE 6TH ANNUAL ARMENIAN IDENTITY FESTIVAL
 SUNDAY JULY 21, 2013
 12:00PM-7:00PM VICTORY PARK
 2575 PALOMA ST PASADENA, CA 91107

CELEBRATING THE 300TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF THE ARMENIAN MUSICIAN/POET SAYAT NOVA

FEATURING RARE COLLECTION OF HISTORIC ARMENIAN INSTRUMENTS

FOOD LIVE MUSIC BOOTHS RAFFLE GIVE-AWAYS
 RACE CAR SHOW PETTING ZOO MOON JUMPERS ART

FOR MORE INFO CONTACT:
 ARMENIAN COMMUNITY COALITION OF PASADENA
 (626) 399 1799 PACCOALITION@GMAIL.COM WWW.ACC-US.ORG

FREE ADMISSION + FREE PARKING